

4 Grunddragen i mark- och vattenanvändningen samt områdesanknutna rekommendationer

Enligt utvecklingsplanen är förmågan att skapa framtidstro och engagemang avgörande för kommunens utveckling och därför behövs både byutveckling och förbättring av tätorterna. Attraktiva tätortsbostäder, byanpassat och landsbygdsanpassat boende samt möjlighet till sjönära boende är därvidlag viktiga hörnstenar i markanvändningen. Förutom säkerställandet av olika allmänna intressen präglas redovisningen av markanvändningen av ovanstående och övriga målformuleringar.

I den övergripande utvecklingsplanen redovisas mål och visioner för kommunen som syftar till att stärka framtidstron och skapa gynnsamma förutsättningar för utveckling. Många delar av utvecklingsplanen kan genomföras utan att det har kopplingar till mark- och vattenanvändningen och därmed översiktsplanen. I en kommun av Bräckes karaktär behöver inte målformuleringar och beslut om mark och vatten alltid medföra områdesbundna rekommendationer mm i översiktsplanen. Vissa frågor fordrar dock beslut eller åtgärder kopplade till mark och vatten eller till den fysiska miljön. Översiktligt kan man säga att markanvändning i stort blir oförändrad inom kommunen. Planeringen är mer inriktad på att komplettera och utnyttja befintliga resurser uthålligt samt visa på och bevara värden som bl a har betydelse för kommunens attraktivitet.

I översiktsplanen har ett relativt stort antal begränsade lokala natur- och kulturintressen tagits med, inte för att dessa områden är hotade eller dyl, utan för att tillföra översiktsplanen värden som kommunens invånare anser vara av betydelse och som kan användas i informations- och turistsammanhang.

I små landsbygdkommuner är det ofta svårt att medvetet planera utvecklingen. Förändringar och initiativ som leder till ökad sysselsättning beror delvis på kommunen, men i högre grad på enskilda kommuninvånare och företag samt utifrån kommande intressenter. Det är därför omöjligt att i översiktsplanen nu förutse

alla initiativ och markanspråk. Helt nya idag okända initiativ skall därför kunna prövas utan stöd i översiktsplanen, om de är av måttlig omfattning och ej medför konflikt med viktiga allmänna intressen.

Vid beslut rörande bl a täktärenden, vattenföretag samt plan- och bygglovärenden enligt PBL och (indirekt) fastighetsbildningslagen skall hushållningsbestämmelserna i MB tillämpas.

Översiktsplanen är vägledande för efterföljande beslut genom att rekommendationerna i översiktsplanen skall ses som den allmänna sektorns samlade rekommendationer, grundade på de allmänna bestämmelserna i 2 kap PBL.

Avvägningen mellan de allmänna intressena inom kommunen har lett fram till nedanstående rekommendationer och förslag till grunddrag i avsedd mark- och vattenanvändning samt vad gäller tillkomst, förändring och bevarande av bebyggelse.

Om flera av ovan nämnda intressen berör samma område, har den huvudsakliga markanvändningen redovisats tillsammans med rekommendationer för bebyggelse mm. Därvid har som regel också erforderligt skydd för ovan berörda intressen erhållits utan att "överlagra" markanvändning och rekommendationer.

Områdena har betecknats TÄ, N 12, FR 7 osv och resp områdesbeteckning återfinns dels på karta i A4 i nära anslutning till respektive områdesbeskrivning samt på en större och mer detaljerad plankarta där alla områdesanknutna rekommendationer sammanställts. Områdesredovisningen finns dessutom digitalt tillgänglig i kommunens GIS-system och kan där kombineras med lämplig karta.

Huvuddragen i mark- och vattenanvändningen

Markanvändningen i stort inom kommunen kan beskrivas enligt följande:

Huvuddelen av kommunens yta är område för skogsbruk. Längs dalgångarna och i anslutning till sjöarna är områden för jordbruk koncentrerade. Kommunens invånare är spridda över hela kommunen, men med en koncentration till de fyra större tätorterna, Bräcke, Gällö, Pilgrimstad och Kälarne. Kommunens tätorter är förhållandevis små och expanderar för närvarande i mycket liten omfattning.

I kommunens skogsbygder finns ett antal mindre tätorter och byar där jordbruk huvudsakligen bedrivs. De som bor i byarna arbetar oftast med flera olika kombinationsverksamheter.

Kommunen ser principiellt positivt på ny permanentbebyggelse utanför tätorterna. Nybebyggelsen bör dock i första hand ske i eller i direkt anslutning till de befintliga byarna eller nära väg med bestående skolskjutslinje och kommunal sophämtning. De avsedda större förändringarna av markanvändningen är i huvudsak belägna i anslutning till de fyra större tätorterna. För Gällö och Pilgrimstad har områdesplan upprättats, men ej antagits av fullmäktige. Inom övriga delar av kommunen gäller huvudsakligen fortsatt pågående markanvändning. Inom Bräcke kommun finns inte några utklarade markanvändningsproblem av betydelse. Förändringarna i pågående markanvändning är mycket marginella.

Någon detaljerad reglering av vattenanvändningen har ej bedömts nödvändig.

Inom områden med viktiga allmänna intressen för kulturminnesvården, naturvården, friluftslivet, rennäringen, jordbruk, kommunikationer mm har särskilda rekommendationer för bygglovprövning mm upprättats. Pågående markanvändning inom dessa områden avses dock kunna fortgå utan förändring.

Kommunen utgör en typisk landsbygdskommun med omfattande landsbygdsboende. Översiktsplanens rekommendationer för bygglovprövning,

fastighetsbildning mm har utgått från dessa förutsättningar och inriktats på att tillvarata de boendekvaliteter och positiva förutsättningar ett landsbygdsboende kan innebära.

Tätortsområden/Planlagda fritidsområden TÄ

Omfattar tätortsområden med gällande detaljplan eller områdesbestämmelser där tillkomst av ny bebyggelse och därmed tillhörande anläggningar är prioriterade. Omfattar tätorterna Bräcke, Gällö, Pilgrimstad, Kälarne samt mindre delar av ett antal byar. Omfattar även planlagda fritidsområden.

Markanvändning, bebyggelse mm

Inom tätortsområdena skall nybyggnad i princip föregås av detaljplanläggning. Kommunen strävar efter en smidig handläggning utan onödig byråkrati och tidsförseening, vilket innebär att PBL:s regler om mindre avvikelser från plan, enkelt planförfarande mm avses tillämpas så långt som möjligt.

Områdesbeskrivningar

Bräcke TÄ1

Kommunens centralort ca 2 000 invånare. Orten ligger utmed E 14 mitt emellan Sundsvall och Östersund, samt genomkorsas av mittbanan och stambanan övre Norrland.

Samhället omfattas av detaljplaner. Fördjupad översiktsplan för genomfarten har antagits. Den ingår även fortsättningsvis i kommunens översiktsplan. För närvarande pågår en översyn och modernisering av gällande detaljplaner för hela tätorten.

God tillgång på villatomter finns inom områdets norra del samt ett område i sluttning ned mot Revsundssjön.

Industrin präglas av träindustrier, handel och småföretag, i huvudsak mekaniska verkstäder. Tillgång på industrimark finns inom samhällets norra och nordvästra del, där också en utvidgning av detaljplanerna kommer att ske.

Bland fritidsanläggningarna kan nämnas ishall och ridhus. Kommunalt va-nät finns.

Bensjö TÄ2

Jordbruksby, belägen ca 5 km söder om Bräcke. Byns södra del omfattas av ett mindre planlagt fritidsområde. Kommunalt va finns delvis i byn.

Gällö TÄ3

Gällö tätort är belägen vid E 14 mellan Bräcke och Brunflo, cirka 5 mil söder om Östersund och utefter mittbanan. Samhället ligger på en udde i Revsundssjön och

begränsas i norr och väster av branta bergformationer. Terrängen lutar mot söder och öster.

Detaljplanelagda områden är förutom det ursprungliga stationssamhället:

Mickelbacken - området norrut med bland annat skidbacke, släplift, toppstuga och dalstation. "Camp Viking" - en udde mellan Gällösundet och Hanåsviken med campingplats, uthyringsstugor, matservering, bensinstation mm.

Industriområdet - beläget vid E 14 mot söder. Största industrin är ett sågverk, i övrigt mindre företag. Kommunalt va-nät finns.

En översyn och modernisering av gällande detaljplaner planeras för hela tätorten.

Pilgrimstad TÄ4

Pilgrimstad tätort är belägen vid E 14 cirka 4 mil söder om Östersund.

En särskild utvecklingsplan finns för orten.

Samhällets industriella verksamhet är i huvudsak förlagd till Pilgrimcenters lokaler på södra sidan järnvägen. Kommunalt va-nät finns.

God tillgång på villatomter finns i planlagda områden i sydöstra delen av samhället.

En översyn och modernisering av gällande detaljplaner planeras genomföras för hela tätorten.

Stavre TÄ5

Stavre by är belägen invid E 14 mellan Gällö och Bräcke. Den planlagda delen av byn utgörs av området mellan E 14 och den allmänna landsvägen mot Grimmäs samt området västerut mot färjeläget. Marken är jämnluttande mot Revsundssjön.

Detaljplan för området vid ångbåtsbryggan planeras. Fritidsområde under utveckling.

Kommunalt va-nät finns. God tillgång på villatomter finns.

Stavre

Fjällsta TÄ6

Detaljplaneområdet omfattar den tätare bebyggelsen kring Sundsjö kyrka vid korsningen mellan allmänna landsvägarna till Gällö och Lövsta. Inom området utgörs övervägande del av bebyggelsen av villatyp, men där finns även skola, förskola, kyrka och församlingshem.

Kommunalt va-nät finns. Viss tillgång på villatomter finns. Om en utvidgning av planområdet blir aktuellt, bör en förutsättningslös diskussion föras vilket område som är mest lämpat.

Rissna TÄ7

Detaljplanen innesluter i stort sett den samlade bebyggelsen i Rissna samhälle och omfattar ett område omkring korsningarna av de allmänna vägarna Östersund-Nyhem och Fjällsta-Stugun. Kommunalt va-nät finns. Villatomter kan erbjudas i östra delen av samhället.

Dalhemsviken TÄ8

Detaljplanen omfattar ett fritidsområde vid korsningen E 14 och allmänna landsvägen mot Fjällsta.

Fanbyn TÄ9

Detaljplanen omfattar fritidsbebyggelse på ett område vid E 14 cirka 1 km väster om Dalhemsviken. De flesta tomterna är bebyggda. Området ägs av privatpersoner.

Gimdalsnäset TÄ 10

Strandnära utbyggnadsområde för områdespräglad turistsatsning med kompletterande permanent- och fritidsboende.

Grötingen TÄ 11

Område för fritids- och permanentboende vid Grötingsjön, tomterna är klassad som strandtomter eller strandnära. Planen omfattar 11 st tomter.

Hunge TÄ12

Detaljplanen omfattar ett område mellan Folkets Hus och korsningen av vägarna Våle-Hunge-Bräcke och Hunge-Gullboviken. På området finns Hungegården (med bl a skola, förskola), penisonärsbostäder samt två flerbostadshus.

Kommunalt va-nät finns.

Ett antal villatomter är planlagda men ej avstyckade. Marken ägs av privatpersoner.

Kilnäset TÄ13

Detaljplanen omfattar fritidsbebyggelse på ett område vid Bölesjön i Bodsjö socken. De flesta tomterna är bebyggda. Marken ägs av privatpersoner.

Kälarne TÄ14

Kälarne tätort är belägen vid vägarna 320 och 323 mellan Bräcke och Hammarstrand, ca 55 km nordost om Bräcke och utefter järnvägen mellan Bräcke och Långsele. Samhället ligger vid Ansjöns strand.

Industriområden finns dels sydost om väg 323, dels öster om väg 320 utefter Ansjön. Inom detaljplanelagt område finns ett friluftsområde på ca 274 ha. Det ligger på en udde i Ansjön och där finns förutom strövområden, camping, badplats, idrottsplats, tennisbana och förskola.

Fördjupad översiktsplan för Vackernäset har antagits. Den ingår även fortsättningsvis i kommunens översiktsplan.

För området vid Vackernäset, stolpfabriken med tillhörande skyddszon, gäller särskilda områdesbestämmelser.

Kommunalt va-nät finns.

Tillgång till villatomter finns i södra delen av samhället. Utbyggnadsmöjligheterna för samhället finns främst i Ansjöområdet, söder om Kälarne tätort. En översyn och modernisering av gällande detaljplaner planeras genomföras för hela tätorten.

Albacken TÄ 15

Detaljplanerat område beläget söder om sjön Alan.

Område för bostäder och fritidsbebyggelse.

Område för tätortsutbyggnad TU

Omfattar framtida utbyggnadsområden för bostäder, service, arbetsplatser mm i anslutning till tätortsområden, områden för sjönära planlagd bebyggelse samt områden för planlagda industrier.

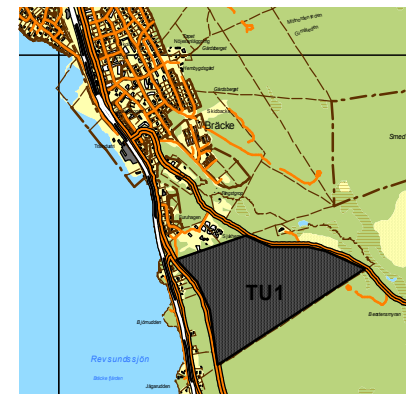
Markanvändning, bebyggelse mm

Ny bebyggelse skall föregås av detaljplanering och/eller områdesplan. Mindre enstaka objekt som bedöms stämma överens med en framtida planläggning kan dock om särskilda skäl föreligger prövas enl PBL:s övriga regelsystem.

Områdesbeskrivningar

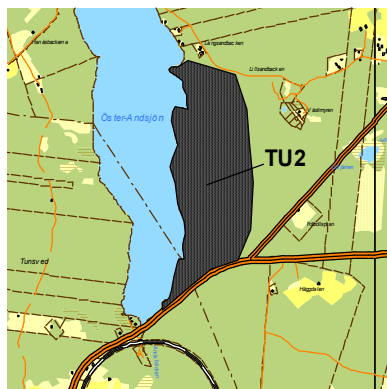
Bräcke TU1

Framtida utbyggnadsområden för bostadsbebyggelse.

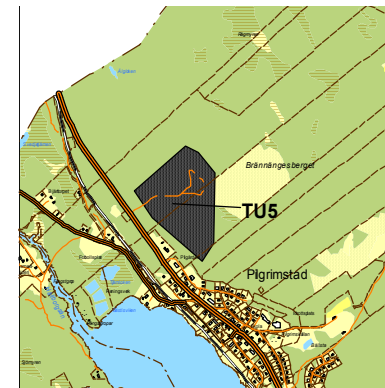
Andsjön TU2

Öster om Andsjön. Bör kunna vara lämplig som strandnära bebyggelseområde med relativt gles bebyggelse och ganska stora tomter.

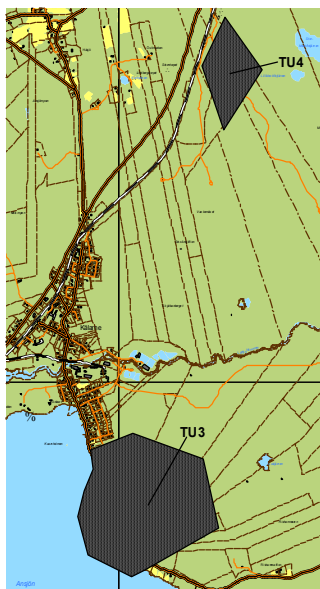
Pilgrimstad TU5

Område i svag sydvästsluttning, ca 10 ha stort, för framtida industriutbyggnad.

Kälarne TU3

Område lämpligt som strandnära permanentbebyggelseområde. Med relativt stora tomter erhålls ett attraktivt boende vid Ansjöns östra strand.

Kälarne TU4

Framtida utbyggnadsområde för industri.

Jordbruksområden/byar J

Byar där huvudsakligen jordbruk bedrivs och som innehåller annat permanentboende samt viss fritidsbebyggelse. Omfattar gulmarkerade områden på kartorna.

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning.

De flesta byarna rymmer lämpliga platser för både tillkommande permanentbebyggelse och fritidshus. Detta är möjligt i flera av kommunens byar.

Nyttillkommande tomter och bostadsbebyggelse bör i möjligaste mån ej placeras på sådant sätt att aktivt brukad jordbruksmark tas i anspråk.

Ny bebyggelse skall föregås av en lämplighetprövning som närmare klarar ut om och var bebyggelsen kan lokaliseras.

Lokalisering av permanentbebyggelse prövas utifrån kommunalekonomiska utgångspunkter i varje enskilt fall.

Jordbruksområden/byar med kulturvärden av riksintresse KJ

Byar/områden av riksintresse för kulturminnesvärden där byggnaderna och kulturlandskapet i vilka de står, samverkar till en helhet som är av stort allmänt intresse att skydda. Det är också av allmänt intresse att jordbruket fortsätter och att landskapet hålls öppet. Byarna med sina kulturvärden skall ses som en tillgång och resurs för kommunen och fastighetsägarna. Rekommendationerna omfattar också det lokala intresseområdet kring Bodsjö kyrka.

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning.

Kommunen ser positivt på främst nytt permanentboende i byarna, men även på viss enstaka ny fritidsbebyggelse.

Nyttillkommande tomter och bostadsbebyggelse bör i möjligaste mån ej placeras på sådant sätt att aktivt brukad jordbruksmark tas i anspråk.

Byarnas höga kulturhistoriska värde ställer särskilda krav på hänsyn och anpassning till miljön. Ny bebyggelse skall därför placeras så att det traditionella bebyggelsemönstret ej förändras och utformas så att den harmonierar med övrig bebyggelse i byn. Detta gäller även om- och tillbyggnader.

Äldre byggnaders utseende och karaktär bör ej förändras. Särskild omsorg kräver om- och tillbyggnad av byggnader som upptagits i länsmuséets förteckning över kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Kommunens kulturhistoriska inventering, rådgivningsskrifterna "Gamla Hus och Gamla ekonomibygnader" samt områdesbeskrivningarna och de mer detaljerade kartredovisningarna nedan, ger närmare underlag för rådgivning, bedömning och handläggning i det enskilda fallet.

Ny bebyggelse skall föregås av en lämplighetprövning som närmare klarar ut om och var bebyggelsen kan lokaliseras.

Lokalisering av permanentbebyggelse prövas utifrån kommunalekonomiska utgångspunkter i varje enskilt fall.

När kommunen behöver ha ytterligare beslutsunderlag än riktlinjerna ovan, remitteras ärendet till länsmuséet för yttrande innan beslut fattas.

Områdesbeskrivningar

Håsjö G:a kyrka KJ3

Kyrkby i östra Jämtlands skogsbygd med kontinuitet från medeltiden och med länets enda bevarade kyrka från 1600-talet.

Liten träkyrka uppförd på medeltida kyrkplats och klockstapel, prästgård, sockenstuga och byggnader i Valla by från 1800-talet.

I miljön ingår även Håsjö stationsbyggnad från 1882, uppförd då norra stambanan drogs genom bygden nära Singsjön.

Håsjö, som ligger i skogsbygd i östra delen av Jämtland, har en lång historia som bebyggelsecentrum. Flera gravhögar varav en alldeles intill gamla kyrkan visar på etablerad bygd redan under yngre järnålder. På samma plats som den nuvarande gamla kyrkan, låg tidigare en medeltida annexkyrka till Ragunda. Håsjö gamla kyrka är den enda kvarvarande 1600-talskyrkan i Jämtland. Den lilla träkyrkan byggdes 1684 av byggmästaren Olof Ersson från Ragunda. Interiören är mycket väl bevarad med bl a en av Sveriges bäst bevarade bokstavstavlör. Från den medeltida kyrkan sparades en kyrkklocka från 1200-talet, en av landskapets få bevarade medeltida kyrkklockor. 1779 uppförde Pål Persson från Stugun en smäcker åttkantig klockstapel med lökkupol och balkongvåning intill kyrkan.

En kopia av klockstapeln byggdes 1892 på Skansen i Stockholm. Alldeles intill kyrkan ligger Håsjö gamla prästgård från 1885 som senare blev församlingshem samt sockenstugan från samma tid. Öster om kyrkan ligger byn Valla med flera välbevarade 1800-talsbyggnader.

Norra stambanans framdragning genom Håsjö socken i början av 1880-talet innebar en kraftig stegring av efterfrågan på skogsprodukter.

Revsunds kyrka KJ4

Sockencentrum i strategiskt sjöläge i mellanbygden på ett näs med kontinuitet från tidig medeltid.

Kyrka från 1876 på platsen för en riven medeltidskyrka, kyrkogård och vid sundet i Revsundssjön brofästen till den gamla bron. I anslutning till kyrkan 15 kyrkstallar, sockenstuga, prästgård, bryggstuga, härbre och lada, samtliga byggnader från 1800-talet. I miljön ingår även rester av en försvarsanläggning, anlagd 1644 strax innan Jämtland blev svenskt territorium.

Revsunds gamla sockencentrum ligger strategisk beläget vid ett smalt sund i Revsundssjön. Redan omkring år 1200 byggdes den första kyrkan i Revsund, riven på 1870-talet då en ny kyrkobyggnad i sten uppfördes intill den gamla. I nya kyrkan förvaras en modell av medeltidskyrkan samt ett krucifix från 1400-talet och två träskulpturer från 1200-talet föreställande Madonna och S:t Olof.

Delar av den rika 1600-talsinredningen finns bevarad, bl a predikstolen och en vacker dörr i plattskärningsteknik tillverkad av Gregorius Raaf. Från den gamla kyrkan kommer också en medeltida dubbelväv, den s.k. Revsundsremsan/Revsundslisten vävd i ull och lin.

På näset intill kyrkan finns 15 välbevarade kyrkstallar samt prästgård, en bryggstuga, ett härbre och en lada från 1800-talet. Intill brofästena efter gamla landsvägsbron över sundet vid kyrkan finns resterna efter en skansanläggning uppförd vid en strid mot danskarna 1644.

Övriga områden med kulturvärden av riksintresse KH

Område med kulturvärden av riksintresse som utgörs av främst fornlämningar och vaktfisket.

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning, huvudsakligen skogsbruk.

Huvuddelen av Idsjöområdet omfattas av strandskyddsbestämmelserna. Delarna kring forn lämningarna är skyddade enligt fornminneslagen. Av hänsyn till miljöns stora skyddsvärde bör i princip ingen ny bebyggelse tillåtas eller andra större markingrepp få äga rum.

I området kring vaktfisket bör hänsyn tas till miljön vid skogsbruksåtgärder.

När kommunen behöver ha ytterligare beslutsunderlag än riktlinjerna ovan, remitteras ärendet till länsmuséet för yttrande innan beslut fattas.

Områdesbeskrivningar

Idsjön KH6

Fångstmiljö vid Idsjön längs Gimåns vattensystem med fångstbo-platser, fångstgropar samt insjögravar. Fasta fångstanordningar för sikfiske vid Vakten i Gimåns inlopp i Idsjön med brukningskontinuitet från medeltid in i vår tid.

Vid Idsjön ligger två s.k. insjögravfält från järnåldern, ett med åtta stensättningar vid Klevsand i norra delen av sjön, det andra med tre till fyra rösen på Svartnäsudden i sjöns sydvästra del. Runt sjön finns även ett tiotal strandbundna fångstboplatser samt en fångstgropslokal.

Fasta fångstanordningar för s k vaktfiske av lekande sik, bestående av sju stenistor sammanbundna med en brygga av grova plankor samt stenvallar, s k rusmurar.

Den fiskrika skogssjön Idsjön har av fornlämningarna att döma varit av stor betydelse för forntidsmänniskan. Runt sjön finns ungefär 10 kända strandbundna fångstboplatser samt en fångstgropslokal och två s k insjögravfält.

Gravfälten ligger nästan mittemot varandra på var sida av sjön. Båda ligger precis vid strandkanten med vidsträckt utsikt över sjö, skog och berg. I sjöns sydvästra del ligger ett gravfält med tre till fyra rösen på Svartnäsudden. Ingen av gravarna är arkeologiskt undersökta.

Mitt över sjön, vid dess norra strand, ligger gravfältet Klevsand som består av åtta stensättningar. En av gravarna skadades på 1980-talet, vilket föranledde en arkeologisk undersökning. Utgrävningen visade att graven hade två stenkretsar, en yttre och en inre. Graven var ursprungligen omkring 4 m i diameter och 0,3 m hög.

Under ytan fanns ett brandlager med bl a brända ben efter människa och får eller get. Dessutom påträffades fragment av bearbetade föremål av horn eller ben samt lite smält grönt glas. Horn- eller benföremålen tycks vara delar av kammar och möjligen en bennål. Föremålen indikerar att graven är anlagd under romersk järnålder, d v s mellan år 0 och 400 e. Kr.

Vaktfisket vid Gimåns inlopp i Idsjön har anor sedan medeltid. Redan 1324 skrev ärkebiskop Olof Björnsson i Uppsala ett överlåtelsebrev, där domkyrkans fiskerätt i Gimån överläts till Brunflo kyrkoherde-boställe mot en ersättning av 80 ekorrskinn vart tredje år. Därefter hade kyrkan rättigheterna till fisket tills drottning Kristina på 1600-talet lät fisket övergå till allmogen.

Då byn Gimdalen bebyggdes på 1700-talet övergick fisket så småningom till byamännen. Vaktfiske är i sig inte något unikt för Gimån, det märkliga och det som gjort fisket så omtalat bland fiskeintresserade i hela landet, är att det fortfarande bedrivs på samma sätt som under medeltiden. Benämningen vaktfiske kommer ifrån att fisketiden är uppdelad på olika vaktavdelningar.

Vaktfisket pågår under sikens lektid, d v s från mitten av oktober till slutet av november, när siken vandrar upp ur Idsjön för att leka i strömmarna i Gimån. Fisket sker dels innan skymningen, dels strax före gryningen.

På platsen för själva vaktfisket ligger flera små holmar vilket innebär att strömmen förgrenar sig över ett ganska stort område. Mellan en av holmarna och fastlandet har man anlagt en brygga av grova plankor som går över sju stenistor. Några meter uppströms bryggan ligger en liten holme som har förbindelse med stränderna med stenvallar, s k rusmurar. I den södra rusmuren placeras en löstagbar nätgrind vid ett urtag i muren. Grinden ska hindra fisken från att ta sig högre upp i ån.

När det är dags för fiske stängs sträckan mellan stenistorerna av med unggranar utom på en sträcka om ungefär 2,5 meter mitt i strömmen där den är som är starkast. I öppningen placeras sedan en not. På sin väg upp mot lekplatserna ovanför vakten går siken nära vattenytan, och passerar utan problem hindren, men när den är på väg ned efter leken går den djupare, och tvingas av granriset in i noten.

Byalaget kommer överens om en turlista för vakthållningen, som sköts av två personer i taget mellan skymning och gryning. Fångstens storlek varierar från år till år, 1973 hade man en rekordfångst på över 50 000 sikar.

Fäbodrar med lokala kulturvärden KF

Fäbodrar av lokalt kulturhistoriskt intresse.

Fäbodrar som enligt inventering 1987 har kvar de flesta förekommande hustyper och sin ursprungliga prägel. Omfattar tre fäbodrar av högsta skyddsvärde, grupp A.

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning.

Endast ny bebyggelse i avsikt att stödja en eventuell fäboddrift eller bevarandet av fäbodvallen tillåts på eller i anslutning till vallen. Ny bebyggelse skall placeras så att det traditionella bebyggelsemönstret ej förändras och utformas så att den harmonierar med övrig bebyggelse på fäbodvallen.

Äldre byggnaders utseende och karaktär bör ej förändras. Särskild omsorg kräver om- och tillbyggnad av hus som upptagits i länsmuséets förteckning över kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

När kommunen behöver ha ytterligare beslutsunderlag än riktlinjerna ovan, remitteras ärendet till länsmuséet för yttrande innan beslut fattas.

Avstyckningar inom vallen bör om möjligt undvikas.

I anslutning till de värdefulla fäbodmiljöerna bör skogsbrukets hänsynsregler enligt 30 § skogsvårdslagen särskilt beaktas. De skogliga åtgärderna bör ske med hänsyn till den riksintressanta miljön både vad avser avverkning, markberedning och byggandet av skogsbilvägar och tillämpas med utgångspunkt från miljön som helhet. Den samlade visuella upplevelsen av miljön, bör vara vägledande vid planerade skogsbruksåtgärder i omedelbar närhet av fäbodarna.

Bl a bör skogsbruket sträva efter att åstadkomma en mjukare övergång mellan hygge och vallen i anslutning till infartsvägar mm, genom att ex lämna kvar glesa trädställningar, grupper av vackra träd samt spara skogen närmast miljön. Vid

avverkningar i branta sluttningar omedelbart intill vallen bör hyggeskant ej dras ned i sluttningen så att krönet frilägges.

Områdesbeskrivningar

Sandlägdbodarna, Hällesjö socken KF3

Fäbodstället hör till byn Sörbygden, några kilometer österut. Vallen ligger på norrsidan om Söån, några hundra meter från dess utlopp i Ljungån. Det har ursprungligen funnits fem bulotter på platsen, numera kan endast en vall urskiljas.

På vallen som behållit sin öppna prägel, finns välbevarade ålderdomliga byggnader. Sandlägdbodarna är en av de få fäbodvallar inom kommunen där en närmast komplett uppsättning byggnader ännu finns kvar. Den välbevarade timrade bustugan är av enkelstugtyp med vidbyggt stall. Övriga byggnader är en lada av rundtimmer och en timrad ladugård samt ett mindre uthus av bräder. Dessutom finns en öppen kokstad bestående av ett tak på fyra hörnstolåar, över en halvcirkelformad eldstad. Typen som också förekommer i grannkommunen Ragunda och i Ångermanland, har varit vanlig vid fäbodrar i Bräcke, men denna är den enda bevarade som påträffats i inventeringen.

Fäbod av högsta skyddsvärde.

Staverflobodarna, Nyhems socken KF4

Staverflobodarna som hör till Gimdalens by, ligger längs en mindre väg upp mot Staverberget.

Flera av de ursprungliga fäbodhusen finns kvar. De bäst bevarade husen är en ladugård med dass och en bustuga med vidbyggd mjölkbod med pulpettak mot gaveln.

Fäbod av högsta skyddsvärde.

Öhagenbodarna, Revsunds socken KF5

Öhagenbodarna hör till en gård i Ösjö by. Fäboden ligger på Ammerön norr om sjön Ösjön, ungefär två kilometer från hemgården.

Den ensamma vallen är öppen och hävdad genom bete. En ovanligt välbevarad och komplett uppsättning byggnader finns kvar från fäbodepoken; bustuga, mjölkbod, ladugård och timmerlada, samtliga i gott skick.

Bustugan har sidokammarplan, d v s ingång direkt till rummet och kammare mot ena gaveln. Mot bustugans bakre långsida är byggt en mjölkbod med pulpettak. Fäboden var i drift fram till 1960.

Fäbod av högsta skyddsvärde.

Område med lokalt kulturvärde och byggnadsminnen K

Omfattar ett antal begränsade objekt av olika karaktär samt ett antal jordbruksbyar.

Omfattar också de åtta byggnadsminnena i kommunen som är skyddade enligt kulturminneslagen. En mer detaljerad redovisning återfinns på länsstyrelsens hemsida www.z.lst.se

Hållborgen
Tavnäs föreningshus
Boddas bönhus
Öretjärdalen
Sidsjö-bod
Sidsjö-såg
Böle
Östansjö

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning.

I princip bör ingen ny bebyggelse placeras i anslutning till de begränsade objekten som kan förstöra betydelsen av dessa.

För byggnadsminnena finns särskilda skyddsbestämmelser som också kan omfatta ett markområde kring objektet.

För objekt belägen i skogsområden bör särskild hänsyn tas vid skogsbruksåtgärder intill objekten.

För jordbruksbyar gäller följande:

Ny bebyggelse skall föregås av en lämplighetprövning som närmare klarar ut om och var bebyggelsen kan lokaliseras.

Lokalisering av permanentbebyggelse prövas utifrån kommunalekonomiska utgångspunkter i varje enskilt fall.

Äldre byggnaders utseende och karaktär bör ej förändras. Särskild omsorg kräver om- och tillbyggnad av byggnad som upptagits i länsmuséets förteckning över kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

När kommunen behöver ha ytterligare beslutsunderlag än riktlinjerna ovan, remitteras ärendet till länsmuséet för yttrande innan beslut fattas.

Områdesbeskrivningar

Alla områden finns markerade med sin siffra på karta efter områdesbeskrivningarna.

Gällöbygden K1

Området vid Knutsnäset i Gällö och dess vikingatida rekonstruktioner av en vikingabåt och båthus till att börja med. Hela Gällöbygden bär spår av gammal historia. En av Norrlands rikaste vikingagravar grävdes fram i Gällö 1982. Graven är 1000 år gammal. Orten har ett strategiskt läge längs viktiga vatten- och handelsleder mellan Östersjön och Atlanten. Handelsförbindelserna har varit viktiga under ett och ett halvt årtusende. Många slag mellan svenskar och normän har haft sitt centrum här.

Skeppshällan K2

Enligt sägnen kluven av Olof den Heliges järnskodda skepp år 1030. Forngrav, stenåldersbostäder.

Havstokanalen K3

Byggt 1780 efter en svår båtolycka.

Havstogrottan K4

Stavre badhus K5

Byggt i slutet av 1800-talet och är det enda i sitt slag i Jämtland.

Monästavlan K6

Utgör ett minnesmärke över en av många tragiska drunkningsolyckor i Revsundssjön.

Präststenen K7

Med en ruskig historia om hur en präst stenades till döds.

Backnorsholmen K8

Med forngrav där en urna från 500-talet hittats.

Gammalt båtvrak K9

En sk kopparoxe, som användes för att transportera koppar från brytning i Huså under åren 1742 - 1875. Båten är fredad enligt kulturminneslagen.

Blindgubbnäset K10

Här finns två av många gravar från järnåldern.

Hållbergsgrottan K12

En liten grotta, ca 11 meter lång. Grottan beboddes på 1420-talet av en fredlös man. En dryckeskanna daterad från 1500-talet har hittats i grottan. Kannan är tillverkad i Raeren, Belgien, ca 1580.

Svedjefors vattenkvarn K13

Här hittade man hösten 1944 det då mest omfattande fyndet av mammut i Norden. Mammutens ålder beräknades till 35-39 000 år.

Gamla försvarsvallar i Fanbyn K15

Försvarsvallar som byggdes upp under de nordiska krigens dagar, där Revsundssjön spelade en viktig roll.

Tafnäs föreningshus K16

En av få bevarade byggnader från folkrörelsernas tillväxttid vid sekelskiftet. Byggnadsminne

Pilgrimskällan i Pilgrimstad K17

Källan ligger utmed den gamla pilgrimsleden mot Trondheim och användes redan i början av 1000-talet av pilgrimmerna vid deras vandring till Olof den Heliges grav i Norge. Området har under 1989 varit föremål för en hel del upprustningar.

Strångbergsgrottan K18

Fd riksgränsröse på Strångberget K18

Sveriges näst längsta urbergsgrotta med kryplängd på 510 meter. På en närbelägen topp finns inristningar i berget. Ristningar som kan ha huggits in i början av 1000-talet. Trapperkoja för tillfällig övernattnings i nära anslutning till grottan ("först till kvarn....").

Hembydsgården Åbrobacken K19

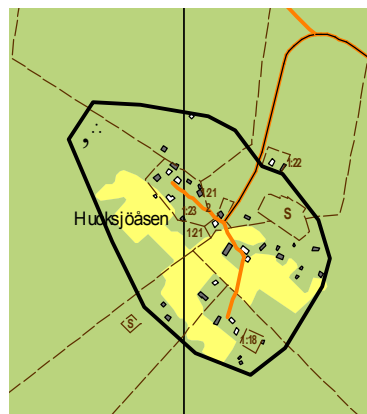
En av de best bevarade hembydsgårdarna i kommunen. Med sitt vackra läge vid vattnet och med sina väl bevarade byggnader utgör hembydsgården en skön kulturhistorisk anblick.

Forngravsområde i Ljungå, Näsvarpssundet K20

Enligt C 14 metoden är dessa 1700 år gamla. Dessa gravar är skyddade enligt kulturminneslagen och all åverkan är förbjuden.

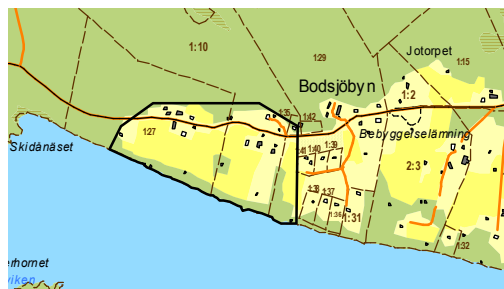
Hucksjöåsen K21

By som anlades av nybyggare i slutet av 1700-talet, där finns flera kulturhistoriskt värdefulla gårdar. I byn finns Harald Eriksson med sin stora fjärlissamling som visas i ett museum. En ytterst värdefull samling som måste finnas kvar i sin rätta miljö, Hucksjöåsen, där de flesta av fjärlarna samlats in.

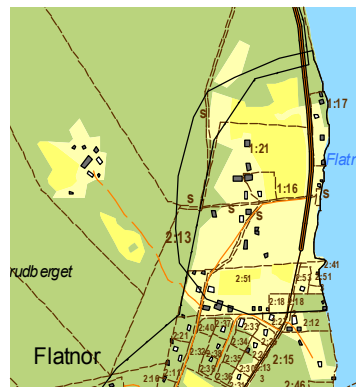
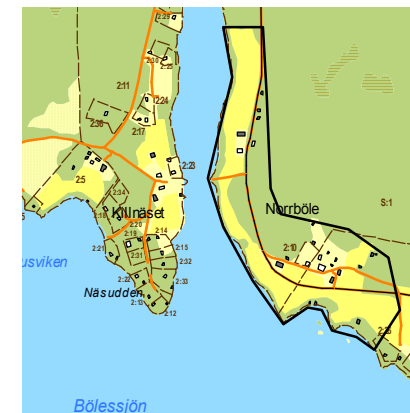
Bodsjöbyn K22

I västra delen av Bodsjöbyn ligger gården Nygården som har flera byggnader från 1800-talet, bl a två boningshus, en bod och en bastu. På gården finns också ett härbre från 1700-talet. Byn har ett brant och öppet läge på sydsluttningen ned mot sjön Bodsjöstrupen.

Böle K23

I Norrböle by finns en större komplett och välbevarad gård med ca 25 byggnader från 1700-talet och framåt. Intill gården ligger skolan från 1923. I norra delen av byn på Böle 2:3 finns ett härbre från 1485-86 samt en lada från 1515-17 som är byggnadsminnen. Av betydelse för det öppna odlingslandskapet är de många ålderdomliga lador som finns utspridda på ägor.

Flatnor K24

Gamla Flatnors by är belägen norr om Bodsjö kyrka på Gertrudbergets sluttning ned mot Bodsjön. Intill varandra ligger två gårdar med delvis ålderdomlig bebyggelse, bl a de båda mangårdsbyggnaderna från 1800-talets förra hälft samt en loftbod från 1739. I odlingslandskapet runt bebyggelsen finns talrika odlingsrösen.

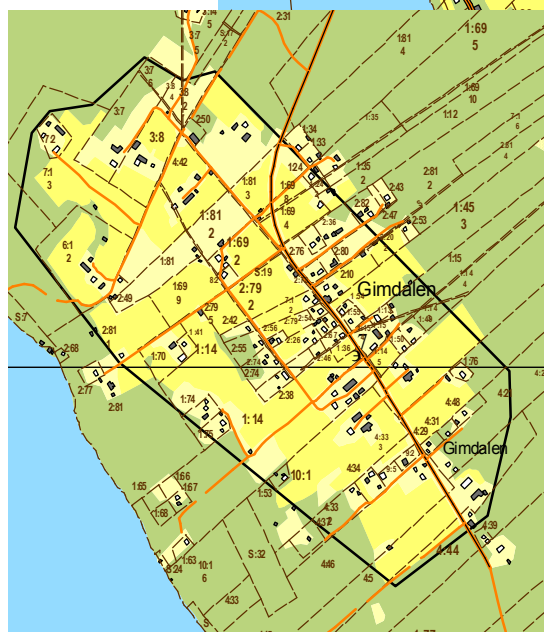
Hällesjö K25

Byarna Lund, Tomasgård och Prästbordet ligger i det öppna odlingslandskapet kring Hällesjö kyrka. Intill kyrkan, som fullbordades år 1853, ligger klockstapeln som uppfördes av Pål Persson i Stugun 1781. Prästgården är från 1800-talets andra hälft. I Tomasgård och Lund finns ett flertal väl bevarade ekonomibyggnader och boningshus från 1800-talet.

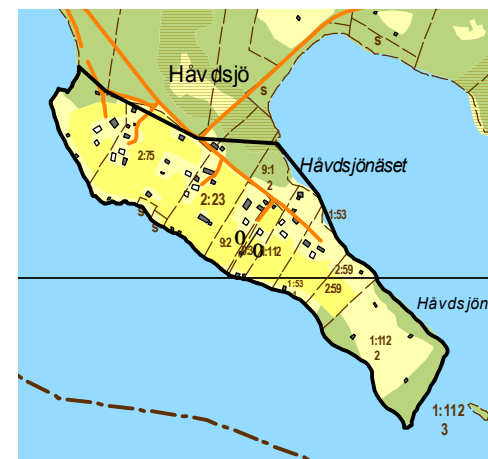
Gimdalen K26

Utmärkande för Gimdalens by är det öppna odlingslandskapet. I byn finns många väl bevarade boningshus från 1800-talets andra hälft och tiden kring senaste sekelskiftet, bl a en parstuga i en och en halv våning. Till byn hör fåbodvallen Staverflobodarna. Byn ligger intill det område utmed Gimån som är av riksintresse för det rörliga friluftslivet.

Håvdsjö K27

Håvdsjö by ligger i ett väl hävdad och öppet odlingslandskap. Inslag av modern bebyggelse saknas nästan helt. Däremot finns ett flertal boningshus och ekonomibyggnader från 1800-talet som bevarar sin ursprungliga karaktär. I byn finns också två härbren från 1600-talet. På en av gårdarna finns en enkelstuga som har välbevarade schablonmålningar och tapeter från 1800-talets mitt.

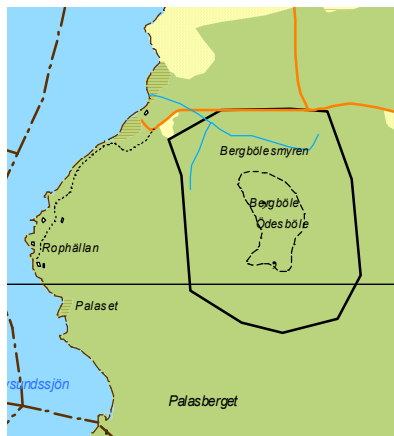
Anviken K28

Byn Anviken är känd sedan medeltiden. Utmärkande för byn är den delvis ålderdomliga bebyggelsen och det hävdade odlingslandskapet vars talrika odlingsrösen visar på en aldrig jordbruksbygd. Den äldre bebyggelsen av kulturhistoriskt intresse i byn representeras framför allt av lador, härbren, logar, båthus och bryggstugor, samt några mangårdsbyggnader. Framst är det tre större gårdar i byn som har väl bevarad bebyggelse från 1700- och 1800-talen. I norra delen av byn ligger ekonomibyggnaderna så att de bildar en bygata av äldre oskiftad typ. Längst ut på näset ligger ödesbölet Andbyn med odlingsrösen och åkerterrasser (fornl nr 52).

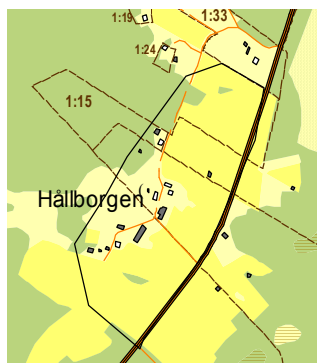
Bergböle K29

Inne i skogen på Ammeröns norra del ligger ett synnerligen välbevarat ödesböle kallat Bergböle (fornl nr 14). Inom det på kartan streckade området finns odlingsrösen, stensträngar och upp till 1,5 meter höga åkerterrasser. Ödesbölet är ej undersökt men sannolikt är det som andra ödesbölen använt några hundratal år under medeltidens tidigare del.

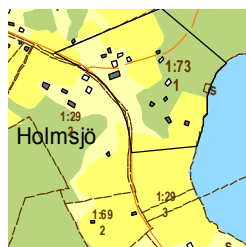
Hållborgen K30

I byn Hållborgen ligger gården Norgårn (Norrgården, Antes) som har flera äldre byggnader. I den väl bevarade mangårdsbyggnaden, som byggdes om och flyttades till nuvarande plats på 1840-talet, finns några av länets förnämligaste exempel på schablonmålingar utförda vid 1800-talets mitt. På gården finns också en bryggstuga från ca 1800 samt ett äldre härbre från 1800-talets förra hälft. I byn bodde på 1600-talet den kände bildhuggaren Anders Olsson. Boningshuset på Hållborgen 1:14 är byggnadsminne.

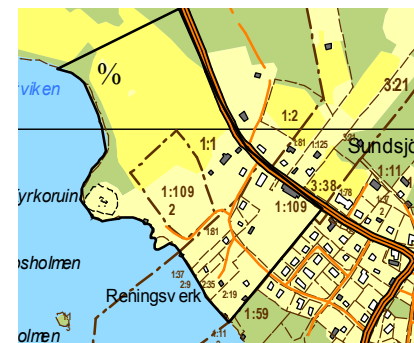
Holmsjö K31

På fastigheten nr 1:73 i Holmsjö by finns ett tjugotal väl bevarade byggnader från 1700-talet och framåt. Bland annat en bryggstuga från ca 1800 med orörd inredning samt portlider, ladugårdar, härbre, bodar och uthus.

Sundsjö K32

Nere vid Sundsjön finns ruinerna efter Sundsjö medeltida kyrka (fornl nr 8) omgiven av en ödekyrkogård. Högre upp ligger nuvarande Sundsjö kyrka som fullbordades år 1836. I anslutning till kyrkan ligger kyrkstillarna från 1800-talets slut och prästgården från 1923 samt diverse ekonomibyggnader uppförda vid 1800-talets mitt. En lada söder om kyrkan är sannolikt från 1700-talet. Norr om kyrkan utmed Prästvikens diktat ett öppet odlingslandskap.

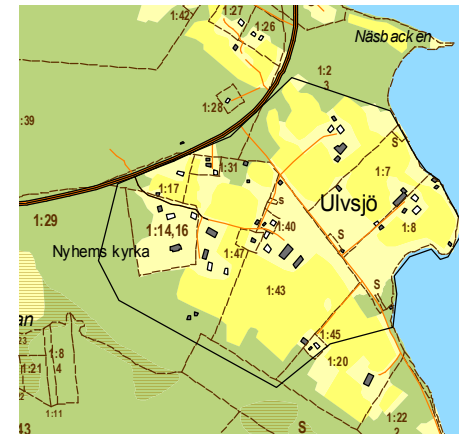
Nötviken K33

Finnkyrkan, tre stora flyttblock med grotliknande bildning.

Ulvsjö K34

Ulvsjö by är en nybyggerby som tillkommit efter det tidiga 1800-talets avvitrning.

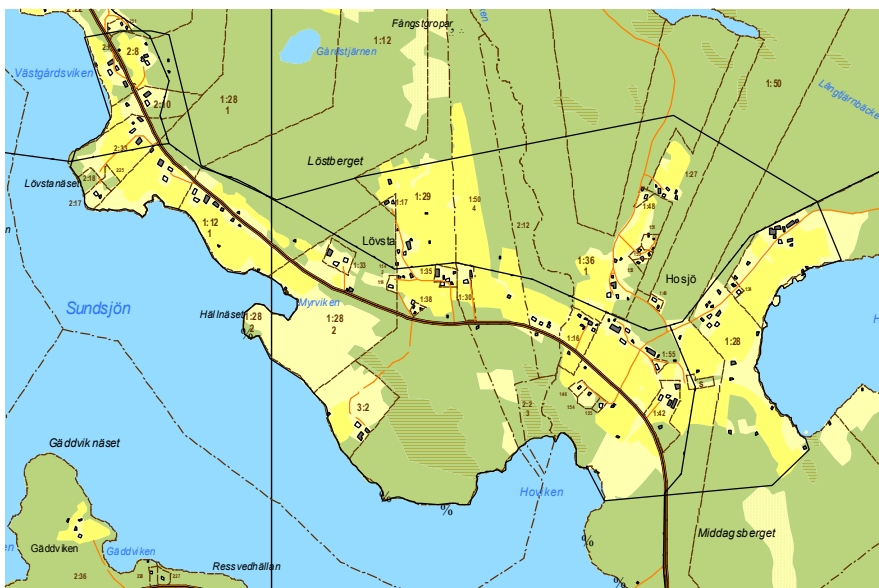
Nyhems socken är ett av de bästa exemplen på de nybyggerbygder som tillkom i skogslandet under 1800-talet. Den yngre avvitrningen pågick i dessa trakter 1826-1838 varvid kronomark frigjordes för nybyggen. Tidigare hade marken legat som utmarker till de gamla byarna. Samtidigt öppnade skogens privatisering dörren för skogsbolagens framfart. Ett av de mest bolagsdominerade områdena inom Jämtland är just denna SÖ del av landskapet. Ulvsjö by uppstod troligen ganska snabbt som en ren nykolonisation efter avvitrningen. Kyrkans och övrig bebyggelses ålder är vittnesbörd därom.

Byn ligger vid Ulvsjöns V strand och med gårdarna glest placerade i öppet landskap kring Nyhems församlingskyrka. Kyrkan är av trä och stod färdig 1853. Även övrig bebyggelse är från 1800-talet med ytterligt få nyare inslag.

Lövsta K35

Byarna Lövsta och Hosjö är två jordbruksbyar med välbevarad 1800-tals karaktär. I byarna finns ett stort inslag av oförändrade äldre byggnader men få inslag av nyare bebyggelse.

Miljön utgörs av öppen, odlad bygd i lätt kuperade sluttningar efter Sundsjöns NÖ sida. Där intill varandra ligger byarna Lövsta och Hosjö, bestående av drygt ett 10-tal gårdar. Byarna har sannolikt uppstått under medeltid. Den äldsta kända byggnaden är ett härbre från 1793 i Hosjö men huvuddelen av bebyggelsen är från 1800-talet. Några av gårdarna är relativt stora, med bostadshus i form av präktiga salsbyggnader i två våningar. I utkanten av byarna finns också mindre torpställen.

Sidsjö vattensåg K36

Byggt omkring 1870. En av få kvarvarande brukbara ramsågar i länet. Byggnadsminne

Dubbelbod i Sidsjö K37

Daterad till 1608. Byggt i rundtimmer med spåntak. Byggnadsminne

Kvarn vid Kilån K38

Kvarn vid Tjärnströmmen K39

Hunge kvarn och kraftstation K40

Rissna gamla skola K41

Kom på 7:e plats i omröstningen 2002 om Sveriges vackraste byggnader i kategorin ”Alla tiders bästa byggnader – byggd före 1950”.

Hunge kapell K42

Våle skola K43

Skogsarbetarförläggning vid Kyrkkilen K44

Trefaldighetskällan, Svedje K45

Källa där man samlas kvällen före Trefaldighetsdagen för att ”dricka brunn”.

Skvaltkvarn, Gustavsnäs K46

En restaurerad vattendriven kvarn, byggd på 1800-talet, där säden maldes mellan kvarnstenar med hjälp av bäckens vårfloed.

Domarstenarna K47

Ljungå kapell K 48

Bodsjö K 49

Bodsjö träkyrka uppfördes av Pål Persson i Stugun år 1796. I anslutning till kyrkan ligger en länga av kyrkstallar, prästgården från 1920-talet samt en sockenstuga från 1800-talets förra hälft. Strax söder om kyrkan ligger den sk kyrkladan eller Boddas bönhus, som är dendro-kronologiskt daterat till år 1291. Boddas bönhus är byggnadsminne.

Östansjö K50

Härbre byggt på 1500-talet.
Byggnadsminne.

Öratjärndalen K51

Torpmiljö från 1840 – 1860. Byggnadsminne.

Dansbanan i Finnäs K52

Områden av riksintresse för naturvården NR, NA

Utgör områden som utpekats som riksintressen med stöd av 3 kap i miljöbalken samt Natura 2000-områden enligt 7 kap i miljöbalken. De senare är också att betrakta som riksintressen vid prövning av ändrad markanvändning mm. Natura 2000-områden är klassade som riksintressen enligt Miljöbalken 4 kap. För dessa områden är det inte möjligt att väga andra riksintressen mot riksintresset Natura 2000 (MB 4:8). Tillstånd kan behövas för åtgärder eller verksamheter som kan påverka miljön i Natura 2000-områden (enligt MB 7 kap 28 §).

Numreringen är hämtad från länsstyrelsens resp Naturvårdsverkets register. Områdesbeskrivningarna för Natura 2000-områdena är hämtade från Naturvårdsverkets hemsida, där också fullständiga redovisningar av områdena återfinns. Riksintressen enligt 3 kap har beteckningen NR, Natura 2000-områden som ej omfattas av 3 kap MB har beteckningen NA.

Markanvändning, bebyggelse, mm

Fortsatt pågående markanvändning.

Vid eventuell bebyggelse eller andra åtgärder inom dessa områden skall hänsyn tas till riksintresset och skyddsbehovet för Natura 2000-områdena.

I områden med geovetenskapligt värde bör ingen täktverksamhet tillåtas.

Vid skogsbruksåtgärder bör 30§ SVL särskilt beaktas.

Om ytterligare beslutsunderlag behövs remitteras ärendet till länsstyrelsens miljöenhet för yttrande.

För Gimån gäller också de rekommendationer som gäller för område av särskilt värde för friluftslivet FR.

Områdesbeskrivningar

Locknesjön NR 87

Locknesjön är en mycket speciell källsjö. Den har ett begränsat nederbördsområde och kan betecknas som en gigantisk kallkälla där mycket av tillrinningen sker via grundvatten. Detta ger vattnet ett stort kalkinnehåll vilket i sin tur innebär stort siktdjup och stor självrenande förmåga. Sjön har en unik fiskfauna med sikraser/arter, som endast har hittats på någon enstaka plats i övriga Sverige. Ädelfisk som röding och öring ingår också.

Gimån NR92

Karaktären av orörd skogälv bevaras. Naturvärdena kan skadas av t ex vattenreglering och avloppsutsläpp. Vid skogsbruksåtgärder måste särskilt stor naturvårdshänsyn tas, genom att 30 § SVL särskilt beaktas i Gimåns absoluta närmiljö.

Samrådsområde enligt 12 kap MB ifråga om husbehovstäkt. Skyddad enligt Miljöbalken 4 kap 6 §. Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras inom denna älvsäckas vattenområde med tillhörande käll- och biflöden.

Gimån är en skogsälva som rinner upp i Revsundssjön och mynnar i Ljungan i Västernorrlands län. Gimåns vattensystem rinner upp i Locknesjön. Gimån ligger inom det sk norrländska bergkullandskapet. Berggrunden domineras av revsundsgranit och ådergnejs. Geomorfologiskt karaktäriseras området av rundkulliga urbergshällar och storblockiga moräner.

Ungefär halva området ligger nedanför högsta kustlinjen. Längs ån finns delvis orörda skogsområden samt natursköna, opåverkade sjö- och älvsäckor. Till vissa delar har Gimåområdet därför vildmarkskaraktär.

Opåverkad skogsälva med vildmarkskaraktär. Värdefullt område för turism och rörligt friluftsliv. I några av selen finns partier med påtagligt inslag av flytbladsvegetation, bl a sköldmöja (*Ranunculus peltatus* ssp. *Peltatus*), hårslinga (*Myriophyllum alterniflorum*), diverse *Potamogeton*-arter t ex gäddnate (*Potamogeton natans* mm).

Gimån vattensystem uppströms Holmsjön utgör Natura 2000-område enligt regeringens beslut år 2002. Länsstyrelsen har dock inte samrått med kommunen om förslag till områdesgräns och kommunen har inte blivit informerad om att hela vattensystemet uppströms Gimån även ingår i Natura 2000 området för Gimån. Det framgår heller inte av regeringens beslut som delgavs kommunen 2002-01-24. Utan karta kan man ej förstå att beslutet omfattar annat än själva Gimån. "Gimån uppströms Holmsjön", som det står i beslutet, kan inte betyda annat än Gimån mellan Holmsjön och Revsundssjön per definition. Uppströms heter vattensystemet Revsundssjön, Herrevad-strömmen och Forsaån upp till kommungränsen och Locknesjön.

Länsstyrelsens forcering med framtagandet av Natura 2000-områden samt frånvaron av dokumenterat samråd i ärendet har inneburit ett beslut med bristande demokratisk förankring. Kommunen och berörda invånare i Bräcke kommun har inte fått någon möjlighet att framföra sina synpunkter utan har ställts inför ett fullbordat regeringsbeslut. Kommunen ifrågasätter därför om förfarandet följt de förordningar och regler som gäller vid beslut om Natura 2000-områden. Kommunen anser sig vara vilseledd i denna fråga och vidhåller därför att den angivna områdesgränsen för Natura 2000-området för Gimån ej bör omfatta Revsundssjön. Det innebär också att Revsundssjön ej bör vara klassad som riksintresse. I översiktsplanens underlag (kartan på föregående sida) redovisas därför området som Natura 2000-område enligt regeringens beslut med kommunens kommentarer om skiljaktighet. På översiktsplanekartan redovisas ej Revsundssjön som riksintresse eller Natura 2000-område.

Detta innebär att länsstyrelsen kan komma att överpröva kommunens beslut att anta detaljplaner eller områdesbestämmelser om dessa medför att riksintresset/Natura 2000-området för Gimåns vattensystem inte tillgodoses i enlighet med regeringens beslut.

Som en följd av ovanstående ställningstagande avser kommunen genom skrivelse till länsstyrelsen och regeringen begära en omprövning av områdesavgränsningen för Natura 2000-området Gimån.

Havmyren (Hamyren enl lokal benämning) NR93

Karaktären av orört myrområde bevaras. Naturvärden kan skadas av t ex markavvattning, täktverksamhet och vägbyggnad. Vid skogsbruksåtgärder måste särskilt stor naturvårdshänsyn tas, genom att 30 § SVL beaktas. Våtmarker och

sumpmarker bevaras genom en restriktiv prövning av markavvattnings- och täktansökningar.

Havmyren är en tämligen flack myr som ligger i ett kuperat område knappt en mil sydost om Hunge. Berggrunden utgörs av granit och omgivande fastmark av storblockig sandig morän. Avvattning sker via bäckar åt sydost till anslutande sjö. Myrkomplexet domineras av stora, blöta topogena kärr och sträng-flarkkärr. Mellan de relativt öppna kärrytorna finns fastmarksholmar och sump- och strandsumpskogar. Vidare ingår, nordlig mosse och tjärn.

Kärrens vegetation är av rik brunmosstyp där det bl a växer trådstarr, blåttåtel och tuvsäv. I det blöta bottenskiktet dominerar brunmossorna korvskorpionmossa och guldspärrmossa. Axag förekommer på fastare partier vilket kan tyda på en viss kalkinfluens från den omgivande moränen. I sumpskogen dominerar kärrfräken i fältskiktet, men här finns också många olika starrar. Guldskedmossa och myruddmossa är ett par av bottenskiktets arter. Strandsumpskogen har en mycket högvuxen undervegetation bestående av brunrör, älgört och viden. Därunder växer bl a krattvitmossa, krokvitmossa och filtrundmossa. De värdefullaste delarna i det här objektet är det stora öppna topogena kärret och sumpskogen, vilka båda utgör mycket fina exempel på respektive våtmarkstyp i regionen. De blöta kärrens rika vegetation bedöms som intressant för att ligga i den här regionen. Omgivningarna är vildmarksbetonade och förekomsten av tjärnar bidrar till områdets variation.

Helvetesbrännan NR 94

Helvetesbrännans naturreservat, storlek: 34 km², varav 10 km² i Jämtlands län. Natura 2000-område (ej samma avgränsning som riksintresset).

Helvetesbrännan är ett väglöst och vildmarksartat skogsområde på båda sidor om länsgränsen mellan Jämtland och Västernorrland. Skogsmarken är kuperad och svårtillgänglig med gott om tjärnar, småmyrar, rasmarker och blockmarker. Den talldominerade skogen är kraftigt påverkad av återkommande skogsbränder vars resultat idag kan ses i form av en klen och ofta gles tallföryngring. I fuktigare partier växer även gran och kring bäckar är vegetationen ofta riklig med täta lövsånar och en relativt artrik kärlväxtflora. Även i övrigt är lövinslaget allmänt och rikligt framförallt växer björk och asp.

Torrträd samt äldre tallgenerationer som överlevde branden avverkades i början av 1900-talet. Uttaget förefaller ha varit systematiskt och torrträd finns idag enbart i otillgängliga partier. Den stor- och rikblockiga terrängen innebär att en stor del av

en besökares uppmärksamhet och koncentration går åt till att överhuvudtaget ta sig fram. Områdets otillgänglighet och allmänt låga värde från skogsbrukssynpunkt innebär att stora förutsättningar finns för en utveckling mot "riktig urskog". Ett väglöst område av denna storlek är mycket ovanligt utanför fjällkedjan och därför naturvetenskapligt mycket värdefullt.

Flärkarna NR 131

Flärkarna, som utgör Natura 2000-område, ligger i en sänka mellan Flärkmon och Sjöberget, nordost om Håsjö. Berggrunden i området utgörs av granit och den anslutande fastmarken av moig morän. Myren är ett tydligt sluttande källkärr med både blötare och mestadels fastare karaktär. I fältskiktet växer mycket rikligt med den rödlistade myrbräcken som bitvis bildar gula fält. Här återfinns uppskattningsvis mer än 10.000 exemplar. Bland övriga fältskiktsarter märks bl a kärrfräken, strängstarr och trindstarr.

I bottenskiktet växer det rikligt med blek skedmossa, kärrpraktmossa, purpurvitmossa, gyllenmossa och piprensarmossa. Även den rödlistade käppkrokmossan förekommer i relativt stora mängder, framförallt i de blötare partierna. De botaniska och bryologiska värdena i området är således mycket höga.

En bit uppströms, nära fastmarkskanten, finns även ett par källor utbildade, i en av dessa uppvisas järnockrautfällning. I källorna växer bl a dunört, tuvtåtel, myrbräcka, stor skedmossa, klotuffmossa och källtuffmossa. Även här förekommer mindre bestånd med käppkrokmossa. Grönkulla, ängsnycklar, korallrot och tvåblad förekommer främst i de trädäckta delarna.

Det är morfologiskt intressant med utbildade källor och nedströms liggande tydligt sluttande källkärr. Objektet är också helt orört vilket stärker objektets skyddsvärde. De sammantagna naturvetenskapliga värdena är således mycket höga och myren bedöms som mycket skyddsvärd.

Myrnäsflon NR 134

Myrnäsflon ligger i anslutning till Singsjön 3 km söder om Valla. Myren är tämligen flack och avvattnas via ett par bäckar norrut. Berggrunden består av granit och anslutande fastmark av moig morän. I objektet ingår öppen och glest träd täckt mosse, topogena kärr och sumpskogsområden.

Mossens vegetation är risdominerad både i de öppna och tallbevuxna områdena. I kanten på mossen ligger en starrdominerad lagg som utan skarp gräns övergår i det topogena kärret.

Kärret är av rikare typ där träd täckning såväl som fuktighet varierar. I de öppna och fuktigare partierna växer gott om cirka 1 meter höga björkar och i fältskiktet dominerar blåtåtel. Här växer tagelstarr som är en kalkkärrsindikator samt myrbräcka som är en sällsynt art med östlig utbredning. I botten skiktet växer knoppvitmossa, purpurvitmossa och kärrkammossa. De mer tallbevuxna delarna är väldigt artrika med ett stort antal starrarter och örter. Gransumpskogen är av rik typ där ängsfråken dominerar i fältskiktet tillsammans med ett stort inslag av starrarter och örter.

I botten skiktet dominerar purpurvitmossa och klubbvitmossa.

Här förekommer också nordkällmossa. I mossen finns en gammal husbehovstäkt. Torvgravarna har nu vuxit igen till "pseudohöljor" med en heltäckande vitmossmatta i botten skiktet. Täkten har endast medfört en lokal vegetationstörning. Värdekärnan i det här objektet är det topogena kärret som är botaniskt värdefullt med förekomst av myrbräcka och tagelstarr. Kärret är också mångformigt med både öppna och träd täckta partier liksom varierande fuktighetsförhållanden. Även sumpskogen är intressant med artrika fält- och botten skikt. Den har också ett visst botaniskt värde eftersom nordkällmossa växer här som är en sällsynt art i låglandet. Hela objektet i sig är stort och mångformigt med både botaniska och morfologiska värden.

Backen, Fanbyn NR 143

Fanbyn ligger med sina sluttande odlingsmarker i SO-läge på ett näs i Sundsjön. I byns nordvästra del ligger en gårdsnära slåttermark som sträcker sig upp mot en f d betad skogsmark. Området är småkuperat och sluttar svagt. En lantmäterikarta från 1764 anger marken som "slåttersvedjarne" och detta ger en antydning om slåttermarkens ursprung som svedjeland. Här växer en mosaik av vegetationstyper och floran är artrik och varierande. Marken hyser många indikatorarter för naturlig fodermark. Detta tillsammans med förekomsten av brunkulla gör området till en av kommunens värdefullaste slåttermarker.

Storflon SV Hunge NR 59

Storflon ligger cirka 4 km sydväst om Hunge. Myren är flack och avvattnas via bäckar västerut och åt sydost. Berggrunden utgörs av granit och gnejsgranit. Den omgivande fastmarken är moig morän och grovmo. I objektet dominerar stora blöta topogena kärr och sträng-flarckkärr. Här finns också en tallbevuxen nordlig mosse samt en liten tjärn. I lösbottnen växer bl a dystarr, vitstarr och vitag. I botten växer korvskorpionmossa. Strängarna domineras av blåtåtel och tuvsäv på ett botten skikt av olika brunmossor och vitmossor. Det stora topogena mjukmattekärret är av rik starr-brunmosstyp. Här växer samma arter som i sträng-flarckkärret men dessutom rikligt med vass.

Myggblomster förekommer här sparsamt. Den tallbevuxna nordliga mossen har en risdominerad vegetation med stort inslag av tuvull.

Sträng-flarckkärren och de topogena kärren är mycket fina exempel på respektive myrtyp i regionen. Kärren är mycket välutbildade och orörda och de har därför ett mycket högt representativt värde. De är också relativt stora och blöta. Objektet tillhör de högst klassade kärrkomplexen i regionen. Myren har också ett visst botaniskt värde med tanke på förekomsten av myggblomster.

Vårkallhöjden NA 174

Vårkallhöjdens naturreservat, storlek: 0,26 km². Natura 2000-område.

Det lilla reservatet består av en enda brant sydvästsluttning beväxt med en granskog blandad med lövträd. Då och då avbryts sluttningen av fuktiga sänkor med små vattensamlingar. Här står grova lövträd och

växtligheten är frodig och örtrik. Trolldruva, nordisk stormhatt och liljekonvalj är några växter som man finner här, likaså ett stort antal orkidéarter. Orkar man längst upp i sluttningen kommer man till en klippbrant och ett torrare parti där tallen dominerar och brandspären är många.

Foto: Irene Lundberg,
Länsstyrelsen

O E Berggrens naturreservat, Båthällan m fl NA 22, 146, 81 och 164

O E Berggrens naturreservat runt Ljungå, storlek: Båthällan: 0,05 km², Svedjan: 0,04 km², Karingberget: 0,4 km² och Valletjärnarna: 0,15 km². Alla ingående områden är separata Natura 2000-områden.

Båthällan (NA 22) är ett litet reservat med 100-200-åriga tallar i brant och storblockig terräng. Svedjan (NA 146) är ännu mindre än Båthällan och präglas av smalstammig granskog med inslag av grova tallar. Karingberget (NA 81) och Valletjärnarna (NA 164) är de områden av de fyra som kanske är mest värda ett besök. Båda har härjats av bränder. I Karingbergets naturreservat har det brunnit vid minst 14 tillfällen de senaste 700 åren.

Vedsvampfloran är intressant - man har hittat många utrotningshotade arter i båda områdena.

Foto: Irene Lundberg,
Länsstyrelsen

Bodberget Björnsjö NA 12

Natura 2000-område beläget på östra sidan om Björnsjön i Sundsjö socken, ca 11 km norr om Gällö. Objektet är ett mosaikartat naturskogsområde med bergbunden brandpräglad tallskog med beståndsåldrar på över 200 år varvat med delvis örtrika granskogar i 165 - 185-årsåldern. Berggrunden består av Revsundsgranit med hållmarkspartier. Jordarterna är moiga moräner med små inslag av torvmark. Vid nordöstra kanten ingår västra delen av en tjärn, Lill-Middagstjärn, och längst i öster finns en mindre bäck. I övrigt finns inget öppet vatten i om-rådet men många sluttningar är tydligt påverkade av rörligt markvatten. Inom objektet finns ett par små myrvarv av fattig - medelrik karaktär.

Området är kraftigt kuperat och i fyra höjdparter går berget i dagen. I centrala delen finns ett större hållmarksparti med nordostbranter mer mot angränsande myr. Högsta partierna når ca 420 m ö h och Björnsjöns yta ligger 296 m ö h. Området innehåller ovanligt stor andel skog med höga beståndsåldrar. Av ca 60 ha talldominerad skog (inkl. hållmarkstallskog) har ca 50 ha en beståndsålder på ca 215 år. En tall (Pinus sylvestris) i det centrala hållmarksområdet beräknas vara minst 500 år (räknad till 460 år plus röta). I norra delen åldersbestämde en slumpvis utvald bland de äldre tallarna till drygt 300 år (280 år plus röta). Ca 70 ha domineras av gran (Picea abies), av dessa har ca 55 ha beståndsåldrar på 165 - 185 år. I flertalet bestånd (både gran och tall) med uppvuxen skog av lägre ålder finns oftast ett visst inslag av gamla överståndare eller senvuxna träd. Lövinslaget uppgår i genomsnitt till ca 10%, lokalt 30 - 40 %. Gammal grov asp (Populus tremula), sälg (Salix caprea) och björk (Betula sp.) är dominerande lövträd med lokalt riklig före-komst. Gråal (Alnus incana) och hägg (Prunus padus) förekommer mera sparsamt. Hyggen och ungskog upptar ca 30 ha av arealen. Dessa är huvudsakligen koncentrerade till två kilar in i objektet söderifrån.

Avverkningarna har skett under de senaste decennierna och där finns ytterst få gamla träd kvarlämnade. I ett ca 25-årigt ungskogsbestånd längs skiftesgränsen i söder är lövinslaget ganska stort, i övrigt är lövinslaget i ungskog mera sparsamt. Död ved förekommer delvis rikligt. Här finns lågor av alla förekommande trädslag och dimensioner och i olika nedbrytningsstadier. Andelen grova lågor är relativt stor. På några ställen finns mycket grova asplågor, grova gränlågor förekommer frekvent i de gamla grandominerade bestånden. Gamla grova tallågor förekommer i något mindre omfattning. Döda - döende stående träd finns väl spridda i området. Här och var finns också gamla grova talltorrakor.

Objektet är till övervägande del tydligt präglad av forna tiders bränder. Brandljud i levande gamla tallar förekommer frekvent. Även gamla stubbar, högstubbar och lågor har ofta någon form av brandspår.

En gammal stubbe i östra delen uppvisar spår av sex bränder, 500-års-tallen har spår av 5 bränder. Vegetationstyperna i talldominerade delar är huvudsakligen bärristyper med lokala inslag av lavrik typ. Av de grandominerade delarna är ungefär hälften örtrik granskog. Resten är främst av blåbärstyp, lokalt dominerar smalbladiga gräs. Visst örtinslag finns ofta även i dessa vegetationstyper. Av den örtrika granskogen kan ungefär hälften betraktas som kalkbarrskog. I kalkbarrskogspartierna hör blåsippan (*Anemone hepatica*), smultron (*Fragaria vesca*), skogsviol (*Viola riviniana*), vispstarr (*Carex digitata*) och bergslok (*Melica nutans*) till karaktärsarterna. De fuktigare örtrika delarna domineras ofta av skogsfråken (*Equisetum sylvaticum*), slidstarr (*Carex vaginata*) och torta (*Cicerbita alpina*), samt ormbunkar som hultbräken (*Phegopteris connectilis*) och majbräken (*Athyrium filix-femina*). I friska mossiga partier med visst örtinslag förekommer ögonpyrola (*Moneses uniflora*) och knärot (*Goodyera repens*) frekvent. Lappranunkel (*Ranunculus lapponicus*, NT) är funnen i nordligaste delen och nästan längst i söder.

Finnsjöberget Gastsjö NA 31

Natura 2000-område beläget ca 13 km väster om Kälarne och ca 2 km nordväst om Gastsjö i Bräcke kommun. Hela området är relativt enhetligt och består av en olikåldrig, flerskiktad och hänslavsdraperad skog dominerad av gran (*Picea abies*), med inslag av björk (*Betula pubescens* ssp. *Pubescens*), asp (*Populus tremula*), sälg (*Salix caprea* var. *Caprea*) och tall (*Pinus sylvestris*). Tallen är något vanligare i områdets sydvästra del där den också är relativt gammal och högväxt. Berggrunden i området domineras av revsundsgranit och med jordarter övervägande bestående av sandig till moig morän.

Enligt uppgift skedde ett större uttag av skogen för cirka 90 år sedan och vissa delar har även varit utsatta för brand. Efter detta har skogen stått orörd. Stora delar karaktäriseras av en mjuk kuperad terräng med undantag från den allra sydvästligaste delen där branta lodytor förekommer. De nivåskillnader som finns utgörs av Finnsjöbergets högsta punkt på 450 meter över havet och dess lägsta punkt i anslutning till Lilltjärnen med 400 meter över havet. Angränsande områden utgörs till stor del av relativt nyupptagna föryrningsytor, speciellt i områdets norra, östra samt södra delar.

Åtemyran – Draviktjärnen NA 180

Natura 2000-område beläget i nordligaste delen av Bräcke kommun ca 9 km norr om Kälarne, ca 13 km sydväst om Hammarstrand. I nordöstra hörnet är objektet åtskilt från naturreservatet Vårkallhöjden endast av en skogsbilväg. Berggrunden består av Revsundsgranit och jordarterna är moiga moräner - grovmo samt torv. Området ligger ca 280 - 300 m.ö.h. Av objektets 89 ha utgörs 73 ha av våtmark med höga naturvärden, varav 25 ha är vattenareal. Dessutom finns en nyckelbiotop på 7,3 ha vilken till stor del överlappas av våtmarksobjektet. Resterande areal är mer eller mindre sumpskogsartade kantzoner / förstärkningszoner runt våtmarksobjektet. Nyckelbiotopen består av ca 150-årig örtrik gransumpskog med bl.a. guckusko (*Cypripedium calceolus*) och rikligt med skogsfru (*Epipogium aphyllum*). Sumpskogen är något luckig, inga grövre dimensioner och träden står ofta i grupp på tuvor. Förutom senvuxen gran finns visst inslag av tall och gammal sälg. Sumpskogspartiet är hänslavsrikt. Åtemyran ligger i anslutning till Draviktjärnen, ca 6 km norr om Håsjö. Myren avvattnas mot sydost via en tjärn och en bäck. I objektet som omfattar 73 ha med högsta värdeklassning i våtmarksinventeringen ingår glest trädbevuxet topogent kärr, sumpskog och tjärn.

Vegetationen i det bitvis glest trädbevuxna kärret är av rik typ där olika starrar och örter bildar ett artrikt fältskikt. Här växer även flera orkidéarter bl a guckusko. I bottenskiktet samdominerar olika brunmossor. Gransumpskogen är även den mycket ört- och artrik. Skogsbilvägar berör objektet i främst västra delen. Avverkningar ansluter i södra delen. Bäver har dämt i bäcken och orsakat översvämningar i de centrala delarna. Objektet har höga botaniska värden och bjuder på en stor artrikedom. Ett flertal arter indikerar att kärret är kalkkärr. Här växer också ett stort antal olika orkidéer. Enligt uppgift förekommer även myrbräcka i kärret. Dessutom sker blekeutfällning i tjärnen vilket är mindre vanligt i den här regionen. Nyckelbiotopen med den örtrika gransumpskogen och det naturskogsreservat som ansluter till objektets norra del förstärker områdets höga naturvärden. Ett område på sammanlagt 89 ha våtmark, sumpskog och vatten föreslås i första hand som samrådsområde.

Djupdalsbäcken NA 26

Natura 2000-området Djupdalsbäcken är en ca 2,5 km lång, djup bäckdal belägen ca 3,5 km västsydväst om Albacken, ca 27 km öster om Bräcke. Marken är i dalbotten av frisk - lokalt fuktig karaktär. I södra delen finns ett kärr som är ca 0,5 ha stort och är trädbevuxet. Ovanför själva dalbotten är marken av frisk - torr karaktär. Skogen inom objektet är huvudsakligen blandskog. Drygt 20 ha består av tallskog med enstaka lövträd, vanligtvis sälg (*Salix caprea*). Längs en kilometerlång sträcka av den branta sydostslutningen nordväst om bäcken i mittendelen är ca 5 ha av lövbrännekaraktär. Några fläckar är där aspskog med 60 - 70 % asp (*Populus tremula*), i övrigt varierande fördelning mellan asp, sälg, björk (*Betula sp.*) och delvis även tall (*Pinus sylvestris*). I denna del förekommer gran (*Picea abies*) sparsamt och den är påtagligt ung. Blandskogen för övrigt domineras av gran med varierande inslag av lövträd.

Väster om bäcken i den södra delen och öster om bäcken strax norr om mitten på området är dalgången vidgad till friska - fuktiga grankälar. I dessa finns stort inslag av sälg och asp. Ca 40 ha av objektet är örtrik granskog, varav drygt hälften kan betecknas som kalkbarrskog. Resten är av habitattypen västlig taiga. Området är kraftigt brandpräglat och beståndsåldrarna är i allmänhet 100 - 130 år. Enstaka träd eller träd-grupper med högre ålder finns spridda inom större delen av området. Träd med brandljud finns främst i de mest svårtillgängliga partierna. Brandljud har observerats i tall, sälg och björk. Gamla lågor och högstubbar med brandspår finns i varierande omfattning. Granlågor finns delvis rikligt i dalbotten och i nordvästbranten.

Delar av dalbotten samt vissa partier av nordvästslutningens nedre del tycks vara brandrefugier. I vanlig ordning har "uppstädning" skett efter brand. Där terrängen har tillåtit tycks det mesta ha tagits tillvara. Ju besvärligare terräng desto mer finns kvar. Sentida skogsbruk har endast marginellt bedrivits inom objektet. Inom objektet finns flera akut hotade och sällsynta arter av kärlväxter, lavar, svampar och mossor. Den mycket sällsynta och akut hotade ryssbräken (*Diplazium sibiricum*) finns här spridd längs en ca 1,5 km lång sträcka av bäcken. Andra akut hotade arter som påträffats i området är kritporing (*Antrodia crassa*) och trådbrosklav (*Ramalina thrausta*). Även ringlav (*Evernia divaricata*) förekommer och doftticka (*Haploporus odoratus*) finns tämligen rikligt. I mittendelen finns rikligt med hänglavar. Vidare har fem rödlistade och sällsynta mossor påträffats. Blåsippa (*Anemone hepatica*) tillhör karaktärsarterna i den lövrika sydostbranten.

Bräntberget NA 18

Natura 2000-området Bräntberget och dess sydsluttning mot Holmmyrbäcken ligger i Sörbygden i sydöstra hörnet av Östjämmland, ca 6 km norr om Ljungå och ca 3 km sydost om Lungsjöns sydspets. Frisk mark dominerar, men i norra och västra delarna finns också partier med torr mark. Inslag av fuktigare mark finns dels i sydvästra hörnet vid Holmmyrbäcken och delvis i den östra delen, samt ett smalt fuktstråk genom området i öst - västlig riktning strax söder om mitten. I nedre delen av sluttningen i sydöstra delen finns inslag av källmark. Beståndsåldrarna är till stor del drygt 130 år, baserat på gran / Picea abies, och skogen är uteslutande grandominerad blandskog.

Brandspår av olika slag finns i varierande omfattning spridda inom hela objektet. Granandelen är ca 90 % i sydvästra hörnet nere vid bäcken, för övrigt varierande mellan ca 80 och 50 %. Av övriga trädslag är asp (Populus tremula) mest framträdande. Aspinslaget är lokalt 30 - 40 % och på flera ställen finns monstruösa exemplar med stamomkrets på ca 3 m. I högre partier i norr och väster samt i sydost finns delvis gott om tall (Pinus sylvestris), varav en del både gamla och grova och de flesta med brandljud. Säl (Salix caprea) och björk (Betula sp.) finns relativt jämnt spridda inom området. Gråal (Alnus incana) förekommer ganska sparsamt i fuktigare partier. Vegetationen i området är tydligt kalkpräglad. Ca 25 ha är örtrik granskog / kalkbarrskog. Resterande delar är av habitattypen västlig taiga och domineras av blåbärstyp eller smalbladiga gräs, i båda fallen flerstades med påtagligt örtinslag. Död ved förekommer rikligt inom stora delar av objektet. Såväl lågor som stående död ved av alla förekommande trädslag finns i alla dimensioner och nedbrytningsstadier. Här och var finns mycket grova gamla tall- och asplågor. Bohål finns i många av de gamla asparna.

I sydvästra delen och delvis i östra delen finns rikligt med hänglav, bl.a. garnlav (Alectoria sarmentosa). Asp och sälg är rikligt bevuxna med främst lunglav (Lobaria pulmonaria). Vedsvampar förekommer också rikligt, både vanliga och mera sällsynta arter. Skogsbruk i egentlig mening har av allt att döma inte bedrivits inom objektet, men desto mer utanför. Gamla avverkningstubbar förekommer endast sparsamt på några ställen inom objektet, främst i södra delen. Någon påtaglig uppröjning efter brand har troligen inte skett.

Örnbergskilen NA 184

Natura 2000-område, naturreservat på 64,9 km² består av både myrmark, sumpskog och fuktig till frisk skogsmark. Sumpskogarna är grandominerade med visst inslag av lövträd. I övrigt består skogsmarken av hänglavsrik granskog. Många träd i reservatet är 150 år eller äldre utom i den västra delen där de äldsta träden saknas. Här finns också gamla avverkningsstubbar. Inslaget av äldre lövträd är stort i den västra hälften, framförallt asp, sälg och glasbjörk. I reservatet finns också rikligt med intressanta vedsvampar, bland annat flera utrotningshotade arter. På många håll i reservatet kan man se hackspettbearbetade torrträd, med hackmärken efter både spillkråka och tretåig hackspett.

Foto: Håkan Attergaard,
Länsstyrelsen
Lunglav och dofticka

Stamnäs NA 129

Natura 2000-område. Blandskogsbestånd med högt virkesförråd. Beståndet utgörs av synnerligen grov och långvuxen, sparad skog som en av de få resterna av sådan skog.

Området har ett värde för djur- och växtlivet som biotop för vissa arter. Den begränsade storleken innebär dock att området är värdefullt främst som exempel på en ovanlig skogstyp och som utflyktsmål.

Blektjärn NA 10

Natura 2000-område på 90 ha med urskog. Nyligen inrättat naturreservat. Närmare beskrivning saknas.

Lungsjöskogen NA 93

Natura 2000-område Lilltjärnberget, mångfaldig urskog med gammal gran och tall samt säl, björk och asp. Många liggande och stående döda träd ger området sin karaktär.

Slättflon – Bodflon NA 126

Natura 2000-området Slättflon-Bodflon ligger i ett storkuperat område 4 km öster om Kälarne. Berggrunden i området består av granit och den anslutande fastmarken av moig och sandig morän. Myren är sammansatt av en mosse, topogent kärr och sumpskogspartier. Kärrret är av rik typ och innefattar både öppna och glest trädäckta partier. I de öppna delarna dominerar bitvis piprensarmossa (*Paludella squarrosa*) i bottenskiktet. Här växer det även gott om kärrkamossa (*Helodium blandowii*), och den rödlistade käppkrokmossan (*Hamatocaulis vernicosus*) (NT) förekommer i tämligen fina bestånd. I fältskiktet dominerar flaskstarr (*Carex rostrata*). Här växer även trindstarr (*Carex diandra*) och stora förekomster av den rödlistade myrbräckan (*Saxifraga hirculus*) (NT), den återfinns i flera tusentals exemplar. Järnockrautfällning uppvisas i de blötare partierna. Även i ett blött mjukmattedråg växer det myrbräcka och trindstarr. Här uppvisas järnockrautfällningar.

De glest trädäckta partierna domineras av glasbjörk (*Betula pubescens*). I fältskiktet växer det rikligt med vattenklöver (*Menyanthes trifoliata*) tillsammans med sjöfräken (*Equisetum fluviatile*) och kräklöver (*Potentilla palustris*). Purpurvitmossa (*Sphagnum warnstorffii*) dominerar i bottenskiktet. Vissa partier i kärret har en mer fattig karaktär av starr-vitmosstyp. Tvåblad (*Listera ovata*) är

den registrerade orkidén. Till de mer kalkgynnade arterna räknas bl. a. tagelstarr (*Carex appropinquata*).

Sönnerstmyran NA 153

Natura 2000-området Sönnerstmyran ligger i ett kuperat område 5 km väster om Kälarne. Kärrret sluttar tydligt och avvattnas via en bäck åt sydväst. Berggrunden består av granit och omgivande fastmark av moig morän. Myren utgörs av ett topogent kärr med både öppna och trädäckta ytor. Vegetationen är av rik typ i hela kärret och i de trädäckta partierna dominerar flaskstarr (*Carex rostrata*), trådstarr (*Carex lasiocarpa*) och älgört (*Filipendula ulmaria*) i fältskiktet. Bottenskiktet representeras av purpurvitmossa (*Spagnum warnstorffii*) med ett stort inslag av piprensarmossa (*Paludella squarrosa*) och späd skorpionmossa (*Scorpidium cossoni*). Här finns flera fina bestånd med den rödlistade käppkrokmossan (*Hamatocaulis vernicosus*) (NT). I ett blött dråg sker järnockrautfällning. I de mer öppna partierna dominerar tuvsäv 8 *Trichophorum cespitosum* ssp. *Cespitosum*) i fältskiktet tillsammans med trådstarr, hundstarr (*Carex nigra*) och dvärgbjörk (*Betula nana*). I bottenskiktet samdominerar gyllenmossa (*Tomentypnum nitens*), guldspärrmossa (*Campylium stellatum*) och purpurvitmossa.

Här växer även den rödlistade myrbräckan (*Saxifraga hirculus*) (NT) i typisk miljö tillsammans med trindstarr (*Carex diandra*), vattenklöver (*Menyanthes trifoliata*) och purpurvitmossa. Bitvis växer myrbräckorna i tämligen rikliga bestånd. I östra kanten av myren ligger en stor och välutbildad källa där nordtuffmossa (*Palustriella decipiens*) dominerar i bottenskiktet tillsammans med gyllenmossa. Bland övriga mossor märks källtuffmossa (*Cratoneuron filicinum*) och trekantig svanmossa (*Meesia triquerta*). I fältskiktet växer bl. a. kärrfräken (*Equisetum palustre*), kärrtistel (*Cirsium palustre*) och mindre förekomster med myrbräcka. Källan är kupolformad och tydligt upphöjd över omgivningen. Nedströms källan vidtar ett källdråg. Ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*), tvåblad (*Listera ovata*) och brudsporre (*Gymnadenia conopsea*) är de registrerade orkidéerna. Här växer också tagelstarr (*Carex appropinquata*) och glansvide (*Salix myrsinites*) som är två kalkgynnade arter. I objektet finns ett par upprädda vintervägar. En kraftledning löper över kärret

Fettmyren – Binnåmyren NA 29

Natura 2000-område där de ingående myrtyperna är kärr och mosse av nordlig typ. Berggrunden i området utgörs av revsundsgranit. Den anslutande fastmarken består av sandig morän och grusavlagringar. I de norra delarna finns en mycket

tydlig och välutbildad källkupa. Fältskiktet här präglas av en riklig förekomst med den rödlistade myrbräckan. Bland andra arter märks här även trindstarr (*Carex diandra*) och nålstarr (*Carex dioica*). Bottenskiktet domineras av piprensarmossa (*Paludella squarrosa*) och gyllenmossa (*Tomentypnum nitens*). Här växer även lerkrokmossa (*Drepanocladus aduncus*) och lergräsmossa (*Brachythecium mildeanum*). Nedströms källan vidtar ett välutbildat källkärr där det även här i fältskiktet växer rikligt med myrbräcka (*Saxifraga hirculus*) (NT) tillsammans med tagelstarr *Carex appropinquata* och trådstarr. Även här växer det en hel del trindstarr, medan huvudstarr *Carex capitata* förekommer sparsamt. Bottenskiktet domineras här av piprensarmossa, gyllenmossa och räffelmossa (*Aulacomnium palustre*). I ett anslutande topogent rikkärr dominerar flaskstarr (*Carex rostrata*) med inslag av hirsstarr (*Carex panicea*), blåtåtel (*Molinia caerulea*) och snip (*Trichophorum alpinum*). Mosstäcket är sammansatt av purpurvitmossa (*Spagnum warnstorffii*), guldspärrmossa (*Campylium stellatum*) och späd skorpionmossa (*Scorpidium cossoni*). Här förekommer små bestånd med lockvitmossa (*Spagnum cuspidatum*) och den rödlistade käppkrokmossan (*Hamatocaulis vernicosus*) (NT) Ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*) är de påträffade orkidéerna i området. En väg löper öster om objektet. Ett par grustäkter ansluter till området.

Tunsved NA 159

Natura 2000-området Tunsved är beläget i Tunsvedbergets östsluttning mot Öster-Andsjön, ca 2 km öster om Pilgrimstad, 9 km nordväst om Gällö, 19 km sydost om Brunflo. Objektet består av örtrik granskog med spridda förekomster av guckusko (*Cypripedium calceolus*) (NT). Berggrunden i området är Revsundsgranit och jordarterna är moiga moräner och grus. Objektets högsta punkt i sydvästra delen når ca 390 m.ö.h. medan Öster-Andsjön i östra kanten når 294 m.ö.h. Sluttningen är till stor del påverkad av rörligt markvatten, i sydöstra delen finns ett flikigt rikkärrigt stråk med några små källuppkommor och i sydvästra delen finns ett par kärr-artade lokar. Trädskiktet domineras av gran (*Picea abies*), lövinslaget är inom större delen av området ca 10 - 20 %, i ett par mycket lövrika partier närmare 50 %. Säl (*Salix caprea*) och asp (*Populus tremula*) är de vanligaste lövträden, men även björk (*Betula* sp.) och gråal (*Alnus incana*) ingår på många ställen. Tallinslaget (*Pinus sylvestris*) är flerstädes ca 10 %, i sydvästra hörnet finns ett svagt talldominerat bestånd. De högsta beståndsåldrarna finns på de södra skiftena längst i öster och längst i väster med bestånd i 125 - 150-årsåldern. I mittendelen

på de södra skiftena och på det norra skiftet upp-skattas beståndsåldern till drygt 100 år efter senaste gallringen.

Skogen är till stor del flerskiktad och med stor åldersspridning. Ett visst inslag av gamla grova träd, gran, tall, sälg, asp och björk finns inom i stort sett hela området. I sydvästra delen finns ett litet tvåskiktat ungsogsbestånd med gamla grova tallöverståndare insprängt mellan äldre bestånd. Död ved finns sparsamt inom det norra skiftet, sparsamt - måttligt på de södra skiftena. Ett litet parti i västligaste kanten är mycket lågarikt. Efter avverkning på grannskiftet norr om objektet har en redan riklig lågaförekomst förvandlats till plockepinn. På en del ställen inom området tycks en viss lågakontinuitet finnas, medan andra partier blivit skogsmark efter hand under 1900-talet. Brandspår förekommer här och var, mest som brandljud i gamla och ofta grova tallar. Marken är av frisk typ med ett flertal fuktiga stråk i väst-östlig riktning. Förutom ett par högre och torrare kullar i västligaste delen, ett rikkärrstråk i sydöstra delen, en kraftledningsgata och en fortfarande relativt öppen gammal odling, är hela området bevuxet med örtrik granskog av typen kalkbarrskog. Lågörttyp dominerar men visst högörtinslag finns nästan överallt. Fält- och bottenskikt domineras av kalkgynnade arter. Karaktärsarter som finns nästan överallt och ofta i riklig mängd är bl a blåsip (*Anemone hepatica*), piprör (*Calamagrostis arundinacea*), vårårt (*Lathyrus vernus*), skogvicker (*Vicia sylvatica*), svart trolldruva (*Actaea spicata*), kransrams (*Polygonatum verticillatum*), underviol (*Viola mirabilis*), tibast (*Daphne mezereum*), liljekonvalj (*Convallaria majalis*), tvåblad (*Listera ovata*), harsyra (*Oxalis acetosella*), ekbräken (*Gymnocarpium dryopteris*), hultbräken (*Phegopteris connectilis*), kranshakmossa (*Rhytidadelphus triquetrus*), svavelrisk (*Lactarius scrobiculatus*) och besk vaxskivling (*Hygrophorus erubescens*).

På några ställen finns rester av ängsflora, bl.a. i kraftledningsgatan. Där finns t ex fältgentiana (mellanform till sätergentiana) (*Gentiana campestris* ssp.) (VU), rödklint (*Centaurea jacea*), slätterfibbla (*Hypochoeris maculata*), prästkrage (*Leucanthemum vulgare*) m.fl. Guckusko (*Cypripedium calceolus*) (NT) finns spridd inom hela området, men med ganska få bestånd på varje ställe. Här finns även gott om kalkkrävande marksvampar. Bl a har rariteter som sammetstaggsvamp (*Sarcodon martioflavus*) (VU) och slöjvaxskivling (*Hygrophorus purpurascens*) (VU) påträffats. Gammal sälg förekommer frekvent och på dessa finns rikligt med Lobaria- och Nephroma-arter. Lunglav (*Lobaria pulmonaria*) är allmän. Här finns även riklig förekomst av gamla aspar med hätt mossor (*Orthotrichum* sp.). Området är i stor utsträckning kulturpåverkat och nyttjat under lång tid, främst genom bete. Slätter tycks ha förekommit.

Storselbodarna NA 136

Natura 2000-område beläget väster om Gimån, väster om vägen Gimdalen - Hucksjöåsen, ca 5 km ostsydost om Gimdalen, ca 20 km nordost om Bräcke. Berggrunden består av diabas och jordarterna är moiga moräner. Området genomkorsas av ett par mindre bäckar vilka inom objektet går samman till en. Bäckarna rinner i nordlig riktning och delar objektet i två biotopmässigt helt olika delar. Den östra hälften sluttar ganska svagt mot norr och domineras tillsammans med bäckdrågen av örtrik granskog. Den västra hälften sluttar svagt mot norr, men samtidigt finns en mycket brant stening - blockig östsluttning mot bäcken. Höjden över havet är ca 260 - 285 m och merparten av höjdskillnaden kan hänföras till östsluttningen. Delen öster om bäckarna och den branta östsluttningen domineras av gran (*Picea abies*) med ålder varierande mellan ca 100 - 150 år.

Ovanför den branta sluttningen är tall (*Pinus sylvestris*) dominerande trädslag med ungefär liknande åldersspridning. Där finns också ett sparsamt inslag av lövträd samt varierande inslag av gran. Död ved förekommer i relativt sparsam omfattning, i branten och i den södra delen lokalt något rikligare. I den västra delen finns en del brandspår. Längst i väster ligger en säregen myr, delvis av rikkärstyp. Den är sned och sluttar mot såväl norr som öster och avvattnas dels på två ställen mot norr, dels på bred front mot öster. Myren är gles bevuxen med tall, där finns en del gamla brandstubbar, den växlar mellan öppna rika och fattiga partier, den är stenig med ett flertal grunda vattensamlingar med utströmmande vatten och den sluttar i flera etage. Vattentillgången förefaller vara riklig trots högt läge i förhållande till omgivningen. Söder - sydost om myren ökar marklutningen markant och övergår till sumpiga stråk med tall i en matta av enbuskar (*Juniperus communis*).

Vegetationstyperna skiftar kraftigt, särskilt i den västra delen ovanför branten. Där finns lågörttyp, blåbärstyp, lingontyp, starrtyp och bredbladiga gräs representerade. I den östra lägre delen är lågörttyp dominerande med riklig förekomst av kranshakmossa (*Rhytidiadelphus triquetrus*) i bottenkiktet, lokalt finns partier med blåbärstyp. Inslaget av kalkgynnade kärlväxter är dock större i den västra delen ovanför branten. Norna (*Calypso bulbosa*) förekommer i båda halvorna av objektet. Objektets största naturvärden består i förekomsten av norna i två påtagligt olika miljöer och den stora variationen mellan de ingående biotoperna, samt den säregna myren. Den branta sluttningen mot bäcken har goda förutsättningar att vara en värdefull mosslokal.

Storselet NA 137

Natura 2000-område beläget vid västra sidan av Gimån vid Storselet, ca 6 km sydost om Gimdalen, ca 20 km nordost om Bräcke. Berggrunden består av diabas och jordarterna är moiga moräner. Marken är svagt sluttande mot öster och höjden över havet är ca 250 - 260 m. De ingående habitaterna är örtrik granskog och västlig taiga till ungefär lika delar på frisk mark med inslag av fuktigare partier. I den norra delen finns en kärrartad mindre blandsumpskog. Objektet genomkorsas av ett flertal stråk med rörligt markvatten.

Trädslagsfördelningen är mycket skiftande. Tall (*Pinus sylvestris*) dominerar längs västra kanten, gran (*Picea abies*) dominerar närmare Gimån och i den södra delen. I den norra delen omväxlande tall- och grandominerade partier. Lövinslaget är störst i norra delen, lokalt närmare 50 % glasbjörk (*Betula pubescens*), samt längs stranden. Säl (Salix *caprea*) och asp (*Populus tremula*) finns spridda inom objektet, hägg (*Prunus padus*), gråal (*Alnus incana*), brakved (*Frangula alnus*) och viden (*Salix* sp.) ingår i strandskogen. I stråken med rörligt markvatten förekommer rikligt med en (*Juniperus communis*) och nära stranden finns några exemplar i trädform, vilket är ovanligt i Jämtland. Beståndsåldern varierar från ca 100 - 130 år. Grandominerade delar bedöms vara i allmänhet ca 110 - 130 år, medan tall- och lövrika partier i norra delen är ca 100 år. De är uppkomna efter brand och sedan orörda. Här och var finns enstaka äldre träd, bl.a. någon gammal grov gran. Även enstaka grövre aspar förekommer. Brandspår förekommer flerstädes, rikligt i norra delen, men endast observerade på lågor och stubbar. Död ved finns i sparsam - lokalt måttlig omfattning. Gamla mossbevuxna lågor finns väl spridda. I norra delen pågår självgallring bland björk och klenare tall på några ställen. Nära stranden ligger en av mossor och lavar övervuxen trave gammalt virke sedan flottningstiden. Vegetationstyperna är i grandominerade delar av lågörttyp med bottenkikt dominerat av kranshakmossa (*Rhytidiadelphus triquetrus*), i övrigt blåbärstyp eller lokalt lingontyp. I båda förekommer flerstädes visst örtinslag. Objektet är en av Jämtlands individrikaste växtplatser för norna (*Calypso bulbosa*) (H4). Norna finns inom ett ca 500 m långt och upp till 100 m brett stråk diagonalt genom objektet. På ett ställe växer norna och guckusko (*Cypripedium calceolus*) (H4) sida vid sida tillsammans med röktrattskivling (*Clitocybe inornata*) (H4) inom 2 m².

Floran indikerar inom i stort sett hela objektet tydlig kalkpåverkan. I den södra delen har en kraftig urhuggning (avverkning) skett mellan en stuga och stranden trots förekomst av flera guckuskobestånd och att den strandnära delen klassats som nyckelbiotop. Den del av objektet som ligger på SCA-mark är helt och hållet klassad som nyckelbiotop och på privatmarken i södra delen har delen närmast stranden klassats som nyckelbiotop vilken dock delvis avverkats. Objektet är variationsrikt med stort inslag av örtrik granskog med rik flora, bl a riklig förekomst av norna och spridda förekomster av guckusko. Läget i direkt anslutning till Gimån med inslaget av lövrik strandskog höjer värdet ytterligare.

Lillbäcken Ljungå NA 88

Natura 2000-området Lillbäcken är en liten grund bäck som rinner ut i Ljungån alldeles norr om bebyggelsen i Ljungå nära sydöstligaste hörnet av Jämtland. Berggrunden består av diabas och jordarten är grovmo. I bäckbotten finns ansamlingar av finare sedimentpartiklar. Objektet är ca 150 m långt och 30 - 50 m brett, tämligen flackt, beläget ca 220 m.ö.h. Biotopen är en grandominerad örtrik bäckdråg med ca 80 % gran (*Picea abies*) och resten ungefär lika delar tall (*Pinus sylvestris*) och lövträd. Enstaka granar, tallar och björkar (*Betula sp.*) är gamla och grova. I mittendelen av objektet finns ganska rikligt med hänglavar, bl.a. garnlav (*Alectoria sarmentosa*). Här och var finns också hägg (*Prunus padus*).

Vegetationen är örtrik med ungefär lika delar lågört och högört. I högörtpartierna dominerar ormbunkar och längs i stort sett hela sträckan av bäckens sedimentbotten växer glesgröe (*Glyceria lithuanica*), totalt ca 200 bestånd. Detta är Jämtlands näst rikligaste kända förekomst av glesgröe. Vattenkraftsutbyggnad är planerad i Ljungån nedströms Lillbäckens utlopp och om utbyggnad sker kommer en mindre glesgröepopulation vid Ljungåforsen att utplånas. Naturvärdesbedömning Bäckdrågen längs Lillbäcken med örtrik granskog och riklig förekomst av glesgröe är ett ovanligt inslag i Ljungåområdet. Örtrika granskogar förekommer på flera ställen i Ljungåns strandnära partier, men vegetationssammansättningen är där påtagligt annorlunda. Inslaget av gamla grova träd med riklig hänglavsförekomst gör den lilla bäckdrågen extra skyddsvärd. Objektet föreslås i första hand p g a sin ringa areal som samrådsområde, men då biotopen riskerar påverkas negativt av exploatering bör skyddet förstärkas och biotopskydd övervägas.

Områden av lokalt värde för naturvården N

Mindre områden av varierande karaktär med ett lokalt värde. De områden som redovisats är kända lokala naturvärden från befintliga inventeringar. Andra objekt kan finnas, men är ej redovisade i inventeringar, underlagsmaterial mm.

Markanvändning, bebyggelse, mm

Fortsatt pågående markanvändning.

Vid eventuell bebyggelse inom dessa områden skall stor hänsyn tas till naturintresset.

I områden av geovetenskapligt värde bör ingen täktverksamhet tillåtas.

Områdesbeskrivningar

Finnäs N1

Vid kanten av Hebergsmýren växer rikligt med guckusko.

Guckusko är en orkidéart som är relativt ovanlig och som tilldrar sig allmänhetens intresse. Rika lokaler med denna art bör därför beaktas i planeringen. Orkidéarten guckusko är liksom alla orkidéer fridlysta.

Kyrkkilen, urskogsområde N2

Urskogsområde med tall och gran vid sjön Pån. Naturen i området är särpräglad.

En säker bedömning av naturvärdet kan ej göras eftersom området ej är undersökt.

Växtlokal vid Rocksjön N3

Botaniskt värdefull lokal med bl a riklig förekomst av guckusko och skogstry.

Orkidén guckusko är fridlyst i länet.

Kamrisdalen N4

Sprickzon av ansenliga dimensioner. Klyftan begränsas av upp till 20 meter höga lodräta väggar och är ca 15 meter bred.

Geovetenskapligt intressant objekt som är värdefullt främst som utflyktsmål.

Urskogsområde, Stamnäs - Ede N5

Blandskogsbestånd med en ålder av 200 år, som är en rest av de gamla skogar som tidigare fanns inom denna kronopark.

Området har ett värde för djur- och växtlivet som biotop för vissa arter. Den begränsade storleken innebär dock att området är värdefullt främst som exempel på ovanlig skogstyp och som utflyktsmål.

Området är skyddat som domänreservat.

Håvdsjön N7

Välutbildad grusås med våldsamt kuperad yta, vilket ger intryck av kaméområde. Det skyddsvärda området utgörs av Bodnäset i Håvdsjön.

Geovetenskapligt skyddsvärt område p g a dess storlek och ytterligt kraftigt utbildade kamémorfologi. Det utsatta läget som udde i sjön ger åsen högt landskapsbildsvärde. Det urskogsartade områdets naturvärde är osäkert eftersom det inte undersökts närmare.

Grusåsen är skyddad enligt miljöbalkens bestämmelser.

Källbergsgrottan N14

Den fjärde längsta urbergsgrottan i Sverige med kryplängd på 160 meter. Grottlabyrinth, issjö, branta och isiga gångar gör att besökare bör vara utrustade med rep. Geologiskt värdefull grottbildning.

Det geovetenskapliga värdet av grottan kan ej bedömas innan fältbesiktning genomförts. Området är utan tvekan värdefullt som utflyktsmål.

Öster - Lillsjöberget N16

Urskogsområde med 200 - 300-årig tall av grova dimensioner med underväxt av tät, yngre växtlig gran med insprängd björk, al och asp.

Området är värdefullt som exempel på ovanlig skogstyp samt värdefull exkursionslokal. Området är avsatt som domänreservat (MNo3).

Bytjärnarna N17

Liten myr med två tjärnar. Myren är en rik växtlokal med bl a mängder av myrbräcka (*Saxifraga Hirculus*).

Bl a den rika förekomsten av myrbräcka ger myren botaniskt skyddsvärde.

Lokberget N18

Område med imponerande kanjonbildningar.

Området är ej närmare undersökt varför det är svårt att bedöma de geovetenskapliga värdena. Kanjonbildningarna är vackra inslag i landskapsbilden och möjligen intressanta utflyktsmål.

Jättegryta vid Gimåns utlopp i Bodsjön N19

Vid Gimåns utlopp i Nedre Bodsjön finns en jättegryta.

Området är ej närmare undersökt men lär vara geovetenskapligt intressant.

Nyhem N21

Rik växtlokal för orkidéarten guckusko.

Guckusko är en orkidéart som är relativt ovanlig och som tilldrar sig allmänhetens intresse. Rika lokaler som denna bör därför beaktas i planeringen. Orkidéarten guckusko är fridlyst i länet.

Lilldyngdalen N22

Geomorfologiskt intressant område.

Dahlbergstorpet N23

Floraintressant område.

Västerandsjön N24

Mångfald orkideer, bl a flugblomster.

Torringen N 27

Torringen ligger på gränsen mellan Jämtlands och Västernorrlands län, ca 20 km norr Ånge. Torrningen är en oligotrof sjö med klart, syrerikt och i stort sett neutralt vatten. Sjön har en yta på 700 ha och ett största djup på 29 m. Sjön omges främst av barrskogar. Den har till större delen steniga eller blockiga stränder.

Kärlväxtvegetationen är sparsam. Glesa helofytbestånd kantar stränderna och av de submersa kärlväxterna är det bara rostnate som är beståndsbildande. Submersa mossor finns rikligt i skyddade vikar.

Torrningen är känd främst därför att den hyser ett naturligt bestånd av fjällröding. Även öring, sik och aborre finns i sjön. Mängden plankton-organismer är liten och domieras av djurplankton. Hoppkräftor (Copepoder) är de vanligaste kräftdjuren. Bottenfaunan domieras på den vanligaste bottenytan (sand-grus) av fjädermygglarver (Chironomider) medan vattengräsuggan (*Acellus aquaticus*) dominerar de grunda, lösa gyttjebotten. Daggmaskar (*Oligochaeter*) och musslor (främst *Pisidium*) är också vanliga.

En dämning och reglering av sjön genomfördes 1964. Detta har medfört att öringstammen minskat genom att lekplatserna decimerats. Fiskevårdande åtgärder har däremot vidtagits för att rödingbeståndet skall bevaras.

Sjön kan exempelvis skadas av ytterligare reglering och inplantering av främmande fiskarter.

Ljungå N 28

Ljungå är ett mycket storkuperat kameómråde (småskaligt område bildat under tidigare havsytta) med åskullar och dödisgropar. Höjdskillnaden mellan ryggar och gropar uppgår till över 10 m. I allmänhet visar ryggar och groparna ingen utpräglad orientering men en tendens till nord-sydlig sådan märks ibland. Materialet utgörs av grovt, sandigt grus.

Området ligger i ett barrskogslandskap. Biologiskt är dock Ljungåområdet dåligt känt.

Naturvärdena kan skadas av t ex grustäkt, vägbyggnad och radikal markberedning i samband med skogsbruk.

Sundsjö – Mjösjö N 29

Brunkullalokal.

Bodsjö N 30

Två brunkullalokaler.

Tavnäs, Fanbyn N31

Brunkullalokal, kan vara utgången.

Biotopskyddsområden

Inom kommunen finns en stor mängd biotopskyddsområden som inventerats i samband med upprättande av skogsbruksplaner. Dessa områden (ofta mycket små) finns tillgängliga på Skogsvårdsstyrelsens hemsida www.svo.se.

Ängs- och hagmarker

Små områden med värdefulla ängs- och hagmarker. De flesta områdena vårdas med bidrag från staten.

Markanvändning, bebyggelse, mm

Fortsatt pågående markanvändning.

Vid eventuell bebyggelse eller andra åtgärder inom dessa områden skall stor hänsyn tas till naturintresset. Ny bebyggelse bör inte placeras inom de på kartan på nästa sida angivna områdena.

Områden av riksintresse för friluftslivet FR

Områdesbeskrivningar

Gimån FR1

Område som är av riksintresse för både friluftslivet och naturvården. Helt orört vattendrag. Utmärkta förutsättningar för fritidsfiske. Populärt kanotvatten.

Gimån börjar vid Revsundssjöns utlopp. Vattendraget löper med omväxlande forsar och större eller mindre sjöar. Gimån omges huvudsakligen av stora skogsområden men är ändå i huvudsak lättillgänglig från allmänna vägar. Vattendraget löper genom ett kuperat urbergsområde som ger landskapet en storslagen karaktär.

Den dominerande friluftaktiviteten är fisket som är en verklig attraktion. Strömfiskeområdena är spridda till många olika platser och är riksrekord. God service och en stor och utvecklad fiskevårds-verksamhet finns.

Gimån lämpar sig även i stora delar som kanotvatten. Förbi vissa svåra partier måste kanoten bäras. Vissa biflöden är också attraktiva t ex Sännån.

Gimån utgör en av hörnstenarna i kommunens turism och bedöms ha stora utvecklingsmöjligheter.

Samrådsområde enligt 12 kap MB för husbehovstakt av grus utmed hela Gimån.

Områdets värden kan reduceras av vattenkraftsutbyggnad.

Herrevadsströmmen, Forsaån FR2

Vattendrag med forsar och sel omgivet av oexploaterad natur. Lämnings sedan flottledstiden gör området kulturhistoriskt intressant. Herrevadsströmmen är ett etablerat utflyktsmål med fisket som största attraktion.

Området utgör del av större riksintresse för Storsjöbygden och Natura 2000-område.

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning, huvudsakligen jord- och skogsbruk.

I anslutning till de strömmande partierna av Herrevadsströmmen-/Forsaån och Gimån (Stavreströmmarna, Bodsjöforsarna, Gröttings-strömmarna, Vakten, området mellan Idsjön och Albacken och Båthällan-Drogsjön) är det angeläget att bibehålla vildmarks-karaktären. Inom dessa områden bör ingen ny bebyggelse tillkomma utöver det som behövs för friluftslivet.

Området närmast stranden omfattas av strandskyddet men även de delar av ovanstående områden (i anslutning till de strömmande partierna) som är belägna utanför strandskyddet och som upplevelse-mässigt hör till den orörda miljön längs ån, bör undantas från tillkommande bebyggelse.

I anslutning till de värdefulla miljöerna av vildmarks-karaktär i Herrevadsströmmen/Forsaån och Gimåns närmiljö bör skogsbrukets hänsynsregler enligt 30§ skogsvårdslagen särskilt beaktas.

Nya grustäkter som negativt påverkar turismen, friluftslivet eller områdets ekologi bör ej tillåtas. I anslutning till befintliga större grustäkter kan ytterligare uttag tillåtas under förutsättning att ovanstående intressen ej negativt påverkas. I tillkommande täktplaner skall särskilt beaktas att återställningen och efterbehandlingen blir miljöanpassad.

Flyttningsled för renar R

Flyttningsled

För att flyttningar skall kunna företas mellan olika betes-områden fordras att framkomliga leder finns mellan främst vår/höst- och vinterlanden. På grund av väderlekens växlingar och störningar fordras i allmänhet att flera alternativa leder finns att tillgå. De viktigaste lederna röjs ofta upp så att rå-gångar bildas. I områden där isbildningen på vattendragen inte störs av vattenregleringar utgör de igenfrusna älvarna ofta lämpliga flyttningsleder. Lederna kan fastställas av läns-styrelsen. Flyttningslederna utgör riksintressen enligt MB 3:5.

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning.

Byggnader i anslutning till leden bör placeras så att de ej utgör hinder för flyttning med renhjord (94§ rennäringslagen). Nybebyggelse prövas av produktionsnämnden i samråd med berörd sameby.

Följande zoner på båda sidor om de markerade flyttningslederna tillämpas som samrådsområden

flyttningsväg på allmän eller enskild väg eller på fruset vattendrag	50 m
flyttningsväg på åker och äng eller genom befintlig bebyggelse	75 m
flyttningsväg på myrar eller genom skogsmark	300 m
vid svåra passager, sim- och vadställen	300 m

Skogsområde/Viktiga vinterbetesområden, alternativa vinterbeten S/VR

Områden för vinterbetning inkl reservbeten	Omfattar alla skogsområden i kommunen
Kärnområden	De viktigaste områdena där renarna hålls stationärt för bete och reproduktion och där de kan få betesro. Hit hör också naturliga samlingsområden dit renarna söker sig själva. För de flesta samebyar består de viktigaste betesområdena (områden som är dimensionerade för renantalet) i huvudsak av lavmarker samt för vissa samebyar av marker med grönbete (ej vinterbetesområden)
Strategiska platser	Områden som är viktiga för att renar ska kunna röra sig mellan olika delar av samebyns betesområden, t ex flyttleder, flyttstråk, svåra passager och vadställen

Markanvändning, bebyggelse mm

Fortsatt pågående markanvändning, huvudsakligen skogsbruk. Under tiden 1 okt - 30 april används området också som vinterbete för renar.

Inom vinterbetesområdena får under ovan nämnda tid, finnas högst det antal renar som lantbruksnämnden beslutat enligt rennäringslagen för att motverka oacceptabel förslitning och betning av marken.

Ny bebyggelse som innebär samlad bebyggelse prövas av kommunen efter samråd med berörd sameby. Vid denna prövning skall renskötselns intressen beaktas. Enstaka glesbebyggelse, begränsad ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse och bebyggelse för skogsbrukets behov får prövas utan samråd med berörd sameby. Rennäringsens intresseområden framgår av kartan nedan. Kärnområdena för vinterbete, rastbete, flyttled och strategisk plats utgör riksintresse som ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande enligt 3:5 MB. Se karta i kap 7.

Områden för torvtäkt T

Nio myrar där brytningskoncession finns för torvtäkt. Karta med torvtäktområden redovisas på nästa sida

Markanvändning, bebyggelse m m

Markanvändningen under planperioden är torvtäkt.

Ny bebyggelse intill torvtäkterna kan sannolikt störas av buller eller hindra täktverksamheten. Det är därför ur allmän synpunkt olämpligt att ny bebyggelse tillkommer inom 400 m från täktområdet utom för exploateringsföretagets egna behov.

Deponeringsplatser /reningsanläggningar

Inom Bräcke kommun finns bara Bräcke avfallsanläggning som tar emot avfall till deponi. Vad gäller hantering av avfall samt lokalisering av befintlig och gamla deponier se Bräcke kommuns gällande avfallsplan samt renhållningsordning.

Markanvändning, bebyggelse m m

Bebyggelse får ej ske intill deponier. Generellt kan inte restriktionsavståndet till befintliga anläggningar anges, men inom avståndet 1 km bör stor återhållsamhet iakttas. Vid prövning av ny bebyggelse skall topografi, insynförhållanden, förhärskande vindriktning och markbeskaffenhet noggrant beaktas. Riskerna för ex nedskräpning, lukt, rök, brandfara, förorening, smittospridning etc kan föranleda ett ökat restriktionsavstånd.

Bebyggelse invid tillfartsvägar till deponeringsanläggningar är olämplig på grund av bl a nedskräpning.

Skyddsavståndet mellan reningsanläggningar och bebyggelse prövas av miljö- och hälsoskyddskontoret.

Skyddsområde för vattentäkter

Skyddsområdena för vattentäkter varierar i storlek och restriktionsgrad. Detaljerad avgränsning finns hos miljö- och hälsoskyddskontoret.

Markanvändning, bebyggelse mm

Inom varje skyddsområde finns särskilda regler för tillkommande bebyggelse och andra anläggningar. Vid ansökan om bygglov mm inom skyddsområde för vattentäkter skall samråd ske med miljö- och hälsoskyddskontoret.

Värdefulla vattendrag V

Då fiskeplanen är över tio år gammal och fisket utgör en viktig aktivitet för både kommuninvånare och besökare avser kommunen initiera en översyn av planen. De förslag till riktlinjer till skydd för fisket som tidigare utarbetats är dock i huvudsak fortfarande aktuella och bedöms även fortsättningsvis kunna utgöra ett översiktligt planeringsunderlag.

Mark- och vattenanvändning mm

De särskilda riktlinjer till skydd för fisket som ingår i kommunens fiskeplan, skall utgöra rekommendationer i översiktsplanen rörande vattenanvändning, bebyggelsefrågor, skogsbruk i anslutning till vattendragen mm.

Viktiga lek- och växtplatsområden för öring, harr och sik mm framgår av karta 2 ur fiskeplanen, se nästa två sidor. Produktionen i de större vattendragen är ofta även underlag för ett attraktivt strömfiske. Förändringar i strömvattenmiljön kan skada bestånden inom större vattenområden (sjöar eller hela vattensystem).

Byggnad i vatten (t ex dammar, minikraftverk mm) och andra ingrepp som förhindrar eller försvårar fiskens vandring bör ej tillåtas. För vattenverksamhet krävs tillstånd enligt 11 kap miljöbalken (MB).

Även muddring, grävningsarbeten, omledning av mindre bäckar, vattenavledning mm är vattenverksamhet i miljöbalkens mening om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Tillstånd enligt 11 kap MB krävs om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. Samråd inför sådan verksamhet bör alltid ske med länsstyrelsens fiskefunktion.

Vid skogsavverkning i anslutning till vattendragen bör skyddsvegetationen sparas. I första hand bör all lövvegetation kvarlämnas, om möjligt också yngre bestånd av gran och tall, inom en 25 - 100 meter bred zon på vardera sidan av vattendraget. Skyddszonens bredd får anpassas från fall till fall med hänsyn till vattendragets storlek, topografi, markförhållanden mm.

Järnväg JÄ

Mittbanan, stambanan övre Norrlands spårområde, som är av riksintresse.

Markanvändning, bebyggelse mm

Inom ett observationsavstånd av minst 50 m från järnvägen gäller att nya bebyggelselokaliseringar eller fastighetsbildningar särskilt bör prövas. Det bör säkerställas att sådan nyetablering inte kan komma att störa eller störas av järnvägstrafiken. Undantag är redan befintlig bebyggelse där kraven enligt fastighetsbildningslagen bedöms uppfyllda. Betydligt större avstånd kan dock erfordras med hänsyn till vibrationer och/eller buller. Det är därför angeläget vid planering av ny bebyggelse eller verksamheter i anslutning till spårområden även utanför 50-meters-gränsen, att kommunen noga måste analysera dessa problem. I de fall störningar förväntas måste kommunen redovisa dessa för Banverket och efter samråd besluta om vilka åtgärder som avses vidtagas.

Exploateringsintressenter måste vara beredda att utföra och bekosta de åtgärder mot buller och/eller vibrationer som bedöms erforderliga efter den analys kommunen i samråd med BV (Banverket) gjort av dessa problem och som därvid har beslutats att vidtagas för att eliminera dem.

Industrietableringar får ej ske i sådan närhet av järnvägen att de genom risk för explosion, brand eller vid underhåll kan förorsaka inskränkning i järnvägsdriften.

Eftersom förekomsten av plankorsningar utgör den största säkerhetsrisken är BV:s målsättning därför att på sikt befria i första hand järnvägens stomnät från plankorsningar.

Nybyggnadsärenden och därmed sammanhängande fastighetsbildning samt andra trafikalkstrande verksamheter kommer därför att behandlas restriktivt om trafikförsörjningen förutsätts ske via en väg, som i samma plan korsar järnvägen, om en lokalisering bedöms försvåra framtida borttagande av plankorsningen. Korsning av järnväg för nya "exploateringar" skall ske planskilt. Detta gäller såväl för enbart gång- och cykeltrafik som för motorfordonstrafik. Kostnaderna för erforderliga planskildheter måste ingå som en del av exploaterings-kostnaderna för

området. Vad avser fritt utrymme med hänsyn till järnvägen gäller de anvisningar som finns angivna i VU-94.

I "Järnväg och samhälle, markanvändning i järnvägens närhet, " finns Banverkets planeringsunderlag samlat. Finns tillgängligt på www.banverket.se

Rekommendationer angivna i "Buller och vibrationer från spårbunden linjetrafik – Riktlinjer och tillämpning (Dnr SO2-4235/SA30), Banverket, Boverket, Naturvårdsverket" skall gälla vad avser gränsvärde för buller från järnvägstrafik. Planering av verksamheter skall alltid ske i samråd med Banverket. Detta innebär att prövning av bygglov och förhandsbesked skall ske efter samråd SJ/Banverket.

Stora kraftledningar

Större kraftledningar (220 - 400 kv) är av riksintresse.

Markanvändning, bebyggelse mm

Bebyggelse får ej ske under eller intill högspänningsledning. Den byggnadsfria zonen är beroende av spänning och ledningstyp och framgår av boken "Kraftledningar i fysisk planering", Boverket, Statens Energiverk m fl.

Samråd skall ske med kraftleverantör vid bygglovärenden som kan påverka befintlig eller planerad högspänningsledning.

Strandnära bebyggelseområden

Enligt översiktsplanens målsättning anser kommunen det angeläget att öka valmöjligheten för boendet genom att bl a ta till vara den resurs som ett strandnära boende innebär. Kommunen innehåller 100-tals mil stränder och ett anspråktagande av mindre delar av dessa för bebyggelse, skulle inte innebära någon störning av betydelse för det rörliga friluftslivet eller skada växt- och djurlivet i strandområdena.

Ett sjönära boende, i lägen där inga allmänna intressen påtagligt påverkas, men där bebyggelsen medför ett positivt tillskott till byn genom bättre underlag för affärer, skolor osv, innebär ett utnyttjande av landsbygdens stränder som kan bidra till att vända den annars negativa utvecklingstendensen. En outnyttjad resurs aktiveras som ett av många nödvändiga regionalpolitiska instrument helt i linje med regeringens målsättning att genom lättnader i strandskyddet underlätta regional utveckling i glesbygd med lågt bebyggelsetryck.

Kommunen anser att underlaget för en reglering av strandskyddet bör kunna utarbetas i översiktsplanen. I översiktsplanen sker en demokratisk process och dialog med kommuninvånare, länsstyrelse och andra berörda. Genom översiktsplanen kan en överenskommelse tillskapas med staten och planen kan användas som ett villkor för länsstyrelsens delegering av dispensrätten.

I avvaktan på att en lagändring kommer tillstånd redovisar kommunen nedan sin syn på hur ett underlag kan utarbetas inom ramen för översiktsplaneringen. Idéförslaget beskriver endast principerna grovt och behöver givetvis förfinas och utvecklas. Detta bedöms dock inte meningsfullt att göra innan en lagändring genomförs. Förslaget bygger på en tillämpning som liknar dagens, där kommunen ges rätt att via delegation från länsstyrelsen medge undantag från strandskyddet om särskilda skäl föreligger. Förutom nuvarande särskilda skäl tillförs också områden för strandnära bebyggelse enligt aktuell översiktsplan godtagen utan erinran av länsstyrelsen (avseende strandnära bebyggelse).

Arbetsgång

1. Sammanställning av allmänna intressen

För att kunna väga strandskyddet mot andra intressen fordras en samlad redovisning av de allmänna intressena. Med stöd av GIS teknik finns numera huvuddelen av detta underlag tillgängligt i kommunens översiktsplan. Vissa kompletteringar behövs, gäller både regionala och lokala inventeringar. Nedan redovisas en sammanställning av befintligt underlag samt de kompletteringar och nya inventeringar som bedöms erforderliga.

- Områden av riksintresse för naturvården
- Natura 2000-områden
- Områden av riksintresse för kulturmiljövården
- Områden av riksintresse för friluftslivet
- Områden av riksintresse för rennäringen samt redovisning av kärnområden och strategiska platser
- Strandnära fornminnen (ny sammanställning, erhålls från Ist)
- Sjöstränder, vattendrag och områden av särskild betydelse för fiske och friluftsliv (kompletterande inventering kan erfordras, kan också innehålla preciserade värdebeskrivningar av större riksintresseområden)
- Större opåverkade områden enl MB 3:2 eller ekologiskt känsliga områden enligt MB 3:3 som kommunen särskilt pekar ut som bevarandevärda (kompletterande inventering erfordras)
- Värdefulla ängs- och hagmarker
- Områden av lokalt värde för naturvården
- Områden med lokalt kulturvärde
- Områden av lokalt värde för friluftslivet (kompletterande inventering erfordras)
- Regionala miljömål
- Områden med risk för översvämning (är i första hand en PBL fråga, kunskap om vilka områden som kan bli översvämmade vid höga vattenflöden är en nödvändig kunskap vid den samlade vägningen om lämpligheten av att tillåta ett strandnära boende)

2. Sammanställning av önskemål om strandnära bebyggelse

För att öka förståelsen för vägningen mellan det långsiktiga skyddet av stränderna och möjligheten till ett strandnära byggande är det viktigt att kommuninvånarna blir involverade i processen. Lokala organisationer har också god kunskap om hur strandområdena används, vart lokala värden finns osv. Därför föreslås att ett

lämpligt antal lokala partssammansatta arbetsgrupper bildas i kommunen med representanter för naturvården och andra berörda organisationer. I samarbete med kommunen kan de gå igenom befintligt underlagsmaterial, göra erforderliga kompletteringar samt redovisa de stränder och områden där byföreningar, byalag, byutvecklingsgrupper m fl har önskemål om möjlighet till strandnära bebyggelse och där det är viktigt att bibehålla eller utöka strandskyddet.

Ovanstående kompletteras med en sammanställning av strandnära områden som kommunen bedömer vara av särskild strategisk betydelse för regional utveckling och där enstaka byggnader kan tillkomma eller detaljplan avses upprättas.

3. Vägning mot allmänna intressen

Genomgång av inkomna önskemål och analys av om förslagen påtagligt påverkar andra allmänna intressen. Utförs som en konsekvensbeskrivning och kan där behov finns, omfatta detaljerade studier om kompletteringsprinciper m h t riksintressen, regionala intressen, lokala förhållanden, djur- och växtliv mm.

Inom områden med riksintressen bör en restriktiv grundhållning tillämpas vad avser strandnära bebyggelse, men kommunen anser att något totalt stopp inte bör gälla. Vissa riksintressen omfattar stora områden med en schablonmässig yttre gräns. Inom sådana områden kan det finnas både byar och befintliga bebyggelseområden där ett nyanserat strandskydd mycket väl går att förena med riksintresset utan att detta påtagligt påverkas.

4. Underlag för samråd med länsstyrelsen

Ett preliminärt förslag utarbetas som redovisar områden där det är särskilt viktigt att värna om strandskyddet och i vissa fall utöka det samt de stränder och områden där kommunen vill få möjlighet till en mer nyanserad tillämpning. Ett första samråd genomförs med länsstyrelsen som vid behov kan komplettera sina natur- och kulturhistoriska inventeringar. Genom kopplingen till delegationen har länsstyrelsen ett avgörande inflytande över förslaget och kan bevaka att avvägningen blir rimlig och beaktar huvudsyftet med strandskyddet.

5. Områden för strandnära bebyggelse

Efter bearbetning utarbetas ett samlat förslag på områden där strandnära bebyggelse kan prövas. Det fogas in i översiktsplanarbetet och blir föremål för samråd och utställning enligt PBL:s regler.

I tätortsnära områden reserveras de strandnära bebyggelseområdena i första för permanentboende, men i andra områden bör både permanentboende och fritidsboende vara möjligt.

De områden som anges får ej påtagligt påverka eller skada riksintressen, Natura 2000-områden, fornminnesområden, lokala intressen som badplatser, naturliga samlingsplatser, natur- och kulturvärden mm, ej heller ligger inom turiststråk eller tar i anspråk värdefulla strövområden i tätortsnära områden. De ska också vara i linje med nationella, regionala och kommunala miljömål. Översvämningsriskerna ska beaktas.

De riktlinjer ang minimiavstånd mellan strand och tomt (25 m) mm, som framgår av länsstyrelsens skrivelse till regeringen 901217 i ärendet avses tillämpas.

På kartan på nästa sida visas ett tidigare utarbetat exempel på områden för strandnära bebyggelse. Den är dock inte aktuell och behöver bearbetas utifrån nytt underlag.

Skogsområde/Övrig mark Ö

Omfattar huvudsakligen skogsområden, impediment, enstaka gårdar med jordbruk samt mindre grupper med bebyggelse eller enskilda hus.

Markanvändning, bebyggelse m m

Fortsatt pågående markanvändning.

PBL:s generella regler tillämpas vid bygglovprövning mm.